

Els greuges de cori
a la Catalunya del segle XVI

Tesi per a la col·lació del grau de doctor en Dret
presentada pel llicenciat Oriol OLEART i PIQUET,
dirigida pel Catedràtic d'Universitat
i Professor Emèrit de la UAB Dr. Joaquín Cerdà Ruiz-Pons

Facultat de Dret, Universit. de Barcelona

Curs acadèmic 1991-1992

Cort de 1534

ACA, CR, *Vària*, 13, f. 87-89.

Los síndics y procuradors / de algunas universi- /
tats, CLXXXIIII (2)

/¹⁴ Quant al greuge o demanda donat per los sín- /¹⁵
dics e procuradors de las universitats e /¹⁶ alguns
particulars infrascrits demanants /¹⁷ lo procurador fiscal
y patrimonial ésser condemnat /¹⁸ en donar y pagar a las
universitats y singulars /¹⁹ personas infrascritas y a
quiscuna de ellas /²⁰ segons li pertany la restant
quantitat que a quiscuna /²¹ de ellas los és deguda
singula singulis referendo /²² de las quantitats los foren
adjudicadas per los /²³ jutges e provehidors de greuges
elegits per la // [f. 87v] cort per la Cesàrea, Cathòlica
y Real Magestat scele- /² brada en Monçó en lo any mil
sinch-cents y /³ vint y vuyt vists los mèrits del procés y
assen- /⁴ yaladament las potestats dels dits síndics e /⁵
procuradors e la sentència per dits provehidors de
greuges /⁶ donada y los debitoris y albarans de las ditas
/⁷ universitats y singulars personas fets y fermats /⁸ per
don Bertran de Robles y mossèn Pere del Peso /⁹ com a
procurador de sa Magestat y lo poder a ells y /¹⁰ a quiscú
de ells donat, pronuntiam, sentenciam y de- /¹¹ clarat, y
ia predita Real Magestat y son procurador /¹² patrimonial
condemnam en donar y pagar /¹³ a las ditas universitats y
singulars personas /¹⁴ infrascritas tot lo que ls reste a
pagar a ells /¹⁵ y a quiscú de ells de la quantitat en
llur sentència /¹⁶ continguda que no lus (*sic!*) serà stada
pagada /¹⁷ de las peccúnias per sa Magestat dexades e
reser- /¹⁸ vadas per a pagar los greuges y demandas de la
/¹⁹ cort celebrada en Monçó en lo any mil sinch- /²⁰ cents

y vint y vuyt, la qual resta e o com- /²¹ pliment los aya ésser feta de las peccúnias per /²² sa Magestat dexades e reservadas per a pagar los /²³ greuges y demandas de la cort del present any /²⁴ mil sinch-cents y trenta-quatre segons a quiscú /²⁵ de ells attocarà en lo compartiment faedor ab los /²⁶ altres creadors als quals ab la present sentència seran /²⁷ adjudicadas quantitats algunas pagadoras en /²⁸ e sobre ditas peccúnias del dit servey // [f. 88] de dita cort del dit any mil sinch-cents y /² trenta-quatre, y que en lo acte de la paga /³ se age a fer deducció /⁴ al peu de dit debitori al offici de mestre racional /⁵ per indemnitat de la règia cort; /⁶ és a saber:

/⁷ A la universitat de Nafiac la restant *quantitat que no li serà / stada pagada en virtut de dita sentència / per dits provehidors de greuges del any / MDXXVIII adjudicada* (3); / a la universitat de Pià (4) / *idem*; /⁹ a la universitat de Millàs, *idem*; /¹⁰ a la universitat de Vilallonga de Salancà (5); /¹² a Francesch Çaragoça; /¹³ a Galceran Figuarola; /¹⁴ a Joan Seguer, tant en nom seu propri com encara *com havent cessió / de Arnau de Noves* (6); /¹⁵ a la universitat de Vinçà; /¹⁶ a la universitat de Thoir; /¹⁷ a la universitat de Bula; /¹⁸ a la universitat de Illa; /¹⁹ a la universitat de Soler; /²⁰ a la universitat de Prada; // [f. 88v] a la universitat de Paylla; /² a la universitat de Trasserra; /³ a la universitat de Trullans; /⁴ a la universitat de Terrats; /⁵ a la universitat de Forques; /⁶ a la universitat de Sant Feliu; /⁷ a la universitat de Lupià; /⁸ a la universitat de Roders; /⁹ a la universitat de Passà; /¹⁰ a

3 Escrit al marge i a la interlínia.

4 Escrit a la interlínia.

5 La l. 11 és ratllada. Ni deia "A la universitat de Salancà". S'endevina que a l'hora de fer-ne la còpia desglossaren en dues universitats el que era un topònim format per un nom compost.

6 Escrit al marge i a la interlínia.

la universitat de la Rocha; /¹¹ a la universitat de Canet; /¹² a la universitat de Santa Maria de la Mar (⁷); /¹³ a la baronia de Joch; /¹⁴ a Raphel Albert, parayre de Perpinyà (⁸); /¹⁵ a don Michel de Mongarrello; /¹⁶ a Ramon Prats, draper; /¹⁷ a Jaume Bonafe, una sentència juntament (⁹); // [f. 89] a Barthomeu Cambraig y /² Francesch Ysern, de Ribesaltes, junts ab una sentència (¹⁰); /³ a Miquel Sobirà; /⁴ a Catherina Menestrala; /⁵ a Francí Terdiu; /⁶ a Jaume Catha, parayre de Per- /⁷ pinyà; /⁸ a la universitat de Clayrà; /⁹ a la universitat de Sant Ypòlit; /¹⁰ a la universitat de Argillés; /¹¹ a la universitat de Baxas; /¹² a la universitat de Pira; /¹³ a Michel Palau, parayre; /¹⁴ a Pere Michel Socarrats; /¹⁵ al síndich de Salsas; /¹⁶ al síndich del Voló.

Cort de 1542

ACA, G, 1022/2, f. 19v-20

/¹ Deinde autem adveniente die jovis intitulata sexta /² predicti mensis julii anno predicto a nativitate Domini MD /³ XXXXII convocato et congregato predicto stamento eccle- /⁴ siastico in dicto suo apartamento in qua quidem convoca- /⁵ tione et congregatione presentes fuerunt omnes persone /⁶ ecclesiastice supra nominate demptis reverendissimo episcopo Gerun- /⁷ densis et reverendis Carolo de Cardona abbate monasterii Beate /⁸ Marie Stagnensis et Petro de Castellet syndico reverendi capituli /⁹ ecclesie Tarraconense ibidem per convocatos predictos unanimi- /¹⁰ ter fuit decretum et desliberatum quod expediretur commissio /¹¹ tenoris sequentis:

7 Escrit a la interlínia.

8 Escrit a la interlínia.

9 Al·ludeix, amb aquesta nota a la interlínia, a Ramon Prats i a Jaume Bonafe.

10 Al·ludeix, amb aquesta nota a la interlínia, a tots dos.

/¹² Los tres staments del Principat de Cathalunya congregats /¹³ en les corts generals les quals la Sacra, Cesàrea, Catòlica, Real Majestat de present /¹⁴ celebra en la vila de Montçó, als honorable mossèn Raphel Ubac, /¹⁵ canonge de la yglésia de Barcelona, mossèn Francesc Cetantí, don- /¹⁶ zell, e mossèn Francesc Bosc de Vilassar, ciutadà de la dita ciu- /¹⁷ tat de Barcelona, salut y honor;

Per quant après de haver comès /¹⁸ a vosaltres in simul la examinació y regonexença de les scrip- /¹⁹ tures y capbreus del General del dit Principat per saber y /²⁰ entendre lo residuo de aquell e per altres effectes continguts en /²¹ les letres de vostra commissió dades en la vila de Montçó a tres /²² del present y dejús scrit mes de juliol, novament nos ha ocorregut /²³ que desijam saber y entendre lo compte de les peccúnies que la Cesàrea /²⁴ y Real Majestat ha dexades consignades per los agreviats de la cort /²⁵ del any MDXXVIII fins a la cort del any MDXXXVII, /²⁶ ço és, quantes peccúnies se són consignades e quantes pagades, /²⁷ e si de aquelles de present resten algunes sumes vers lo dit /²⁸ General;

Per tant, sens novatió e derogatió alguna de dita vostra /²⁹ commissió, ans ad.aquella anadint ab la present vos cometem, dins /³⁰ lo temps contingut en dita altra commissió, la examinació de /³¹ dit compte, donant-vos facultat y potestat que dels llibres y /³² scriptures del dit General y de altres parts necessàries examineu /³³ y regonegau les dites consignacions fetes als dits agreujats /³⁴ per la dita Cesàrea Majestat en les dites corts, e lo que s pagat y reste /³⁵ a pagar de aquelles, continuant particularment les quantitats /³⁶ e persones a qui s'erán pagades allí hont fareu l'altre compte /³⁷ a vosaltres comès o a part si us aparrà, remetent-nos aquell /³⁸ segellat e clos y sota scrit de vostres mans, car sobre aques- /³⁹ tes coses e los incidents y deppendents e aquelles vos cometem /⁴⁰ plenament les veus nostres e de dita cort, dient y manant ab // tenor de les presents als diputats del dit General de Cathalunya /² y a

tots los officials y ministres de aquell que tostemps /³ que per part vostra seran requests, vos obehesquen en aques- /⁴ tes coses y us donen tota la endressa, favor y aviament /⁵ que vosaltres demanareu e serà possible, axí per la forma /⁶ que.s conté en l'altra commissió per los dits staments a vosal- /⁷ tres feta, a la qual nos referim.

En testimoni de les quals coses /⁸ manam ésser feta la present sotascrita de mà dels tres pre- /⁹ sidents e segeliada del maior segell de dita cort. Dada /¹⁰ en la vila de Montçó a VI del mes de juliol del any '2 la /¹¹ nativitat de nostre Senyor MDXXXII.

/¹² Los tres staments de la cort general del Principat /¹⁴ de Cathalunya convocada en la vila de Montçó.

/¹⁵ Lo bisbe de Vic. El duque y almirante. Miquel de Vallceca, conseller.

ACA, G, 1022/2, f. 22-25v. (També en ACA, G, 1025, f. 71v-74v).

[= 1/1542]

/¹⁷ Item omnis congregat predicti unanimes decreverunt /¹⁸ quod presentaretur Cesaree et Regie Majestati pro parte trium /¹⁹ stamentorum dicte curie supplicatio rationes grava- /²⁰ minum oferendorum in eadem curia tenoris sequentis (¹¹):

/²¹ Sacra, Cesàrea, Catolica y Reial Majestat,

/²² Com la provisió dels greuges provenints axí per deutes /²³ deguts per sa Majestat ho predecessors de aquella, de- /²⁴ mandes, revocations de privilegis com altres e o admi- /²⁵ nistratió de la justícia de aquella breument fahedora /²⁶ torne en gran servey de Déu, mèrit y descàrrec de la /²⁷ ànima y consciència de vostra Majestat, consolatió, repòs y bene- /²⁸ fici de sos vassall e súbdits de aquella, per ço senyor, /²⁹ los tres staments o brassos del present Principat de Ca- /³⁰ thalunya per vostra Majestat en les

¹¹ En ACA, G, 1025, f. 71v, la clàusula introductòria diu:

/¹² Et statim dicto et eodem die nono mensis julii anno predicto /¹³ cesaree, catholice et regie Majestati in sacristia dicte ecclesie beate /¹⁴ Marie montisoni personaliter existenti fuit presentata pro parte /¹⁵ trium brachiorum sive stamentorum curiarum cathalancrum /¹⁶ supplicatio tenoris sequentis ...

corts generals // [f. 22v] de la present vila de Montçó congregats supliquen aquella /² que sia mercè sua de present deputar e o nomenar /³ per la part de aquella en reparadors, provehidors e deter- /⁴ minadors de greuges donats y donadors en la present /⁵ cort, deutes, demandes, revocations de provisions e pri- /⁶ vilegis et als algunes persones;

E la dita cort nomena- /⁷ rà altres per quiscun bras de aquella, de bona fama, sciència /⁸ e consciència, tements a Déu, catalans, als quals plàcia /⁹ a vostra Majestat donar e atorgar, ab consentiment de la /¹⁰ dita cort, ple y bastant, absolt e irrevocable poder /¹¹ de conèixer, determinar, diffinir y executar, simplement /¹² y de pia, la sola veritat del fet atesa, tots y sengles /¹³ greuges generals fets per vostra Majestat, e per los predecessors /¹⁴ de aquella de gloriosa memòria, e per lloctinents generals, /¹⁵ governadors e portant veus de aquells, e per altres offi- /¹⁶ cials vostres e llurs ordinaris o delegats al dit Principat /¹⁷ de Catalunya, deutes, demandes, revocations de privi- /¹⁸ legis e provisions com als, a qualsevol bras, stament /¹⁹ o universitat e singulars del dit Principat en qualsevol /²⁰ manera donats e donadors, donades e donadores /²¹ en la present cort o devant los provehidors de greuges. /²² deutes, demandes, revocations de privilegis e provisions, /²³ et als, dins lo terme o tèrrens que a dar los dits /²⁴ greuges o demandes seran assignats, e de tots los dits mèrits /²⁵ e dubtes devaliants en qualsevol manera dels dits greuges, /²⁶ mèrits y dubtes de aquells deponents y emergents, /²⁷ e de deutes, demandes, revocations de privilegis ho provisions, /²⁸ et als, los quals provehidors facen y hagen a fer /²⁹ e administrar sobre los dits greuges, deutes, demandes, /³⁰ revocations de privilegis o provisions, et als, mèrits y dubtes /³¹ de aquells deponents y emergents, incidents, annexos y connexos /³² ensemps o departidament als propositants, los dits greuges, /³³ demandes, deutes, revocations de privilegis e provisions, /³⁴ justícia spatxada servant los Usatges de Barcelona, /³⁵ Constitucions generals e capítols de cort de Catalunya, // [f. 23] e altres leys del Principat, prometent vostra Majestat, per /² pacte special que la dita comissió y poder no revo- /³ carà, empatxarà, impugnarà o contravindrà, ne revo- /⁴ car, empatxar, dilatar ne contravenir permetrà per /⁵ algun official de aquella ny per altra qualsevol persona, /⁶ directament o

indirecte, ny per altra qualsevol via o ma- /⁷ nera en algun acte o fet tocant lo dit poder, conexensa, /⁸ decisió, determinatió e executió dels dits greujes, /⁹ deutes, demandes, revocacions de privilegis ho provisions, /¹⁰ ans aquells sia tenguda donar e fer donar /¹¹ tot endrés y aviament per spatxament y decisió /¹² dels dits fets a la dita /¹³ justícia, e que los provehidors e determinadors /¹⁴ de greujes y demander predits hajen prestar, ço és, /¹⁵ los laycs sacrament y homenatge, e los ecclesiàstics /¹⁶ sacrament, e tots hoir sentència de excomunicació /¹⁷ de prochein y declarar en los dits affers ab tota /¹⁸ diligència segons dret y justícia y bona equitat /¹⁹ e raó, usatges, constitucions, actes, capítols de cort, usos /²⁰ e costums, tenguts e provats, en diffinir e determi- /²¹ nar los dits greujes, deutes, demandes, revoca- /²² tions de privilegis o provisions en lo puà breu temps /²³ e spay que poran, sumàriament e de pla, durant /²⁴ la present cort, ço és, ans que aquella sia finida /²⁵ y closa, o dins deu mesos comptadors del dia de la /²⁶ conclusió de la present cort en avant, tota amor, temor, /²⁷ odi, rancor, proffit, sperança de aquell o altra /²⁸ qualsevol desordonada affectió e voluntat a part posats, /²⁹ entès emperò que los dits provehidors de greujes /³⁰ no puguen cometre ny delegar les sobredites causes /³¹ a alguna persona, ans per ells mateixos sien tenguts /³² y obligats en diffinir y determinar les causes;

E los /³³ dits reparadors de greujes que se trobaran en Barcelona puguen fornir lo procés fent les provisions // [f. 23v] necessàries fins a la sentència diffinitiva exclusive; /² e los qui seran absents sien tenguts y obligats de /³ venir y residir a la ciutat de Parcelona o allà a hont /⁴ lo canceller volrà, havent pesta en la dita ciutat de /⁵ Barcelona, lo que Déu no vullà, dins set mesos comptadors /⁶ del die de la conclusió de les presents corts para que dins lo temps /⁷ restant residen e facen residència en dita ciutat o loc /⁸ hont lo canceller volrà, en lo dit cars de pesta en dita ciutat, /⁹ y entenguen en la expedició de la justícia de dites causes, /¹⁰ e si cars era que dits reparadors de greujes o algun de aquells /¹¹ dins lo[s] dits set mesos no venien, o venien y no residien /¹² en dita ciutat de Barcelona ho lor sobredit, si aquell o /¹³ aquells seran dels nomenats per vostra Majestat, lo canceller /¹⁴ o regent la cancellaria sia tengut elegir y nomenar altre /¹⁵ o altres en loc de aquell o aquells absents, e si seran /¹⁶ dels

nomenats per los dits tres staments o braços, los deputats /¹⁷ del present Principat facen e sien tenguts fer electió y nominatió /¹⁸ de aquell o aquells qui absents seran; e los dits reparadors /¹⁹ de greuges sien tenguts y obligats en sentenciar, diffinir y /²⁰ determinar les sobredites coses dins los tres últims mesos /²¹ çots pena de perdre *ipso iure* los salaris, ultra que sien tenguts /²² y obligats de prestar sacrament y hominatje y hoir sentència /²³ de excomunicatió, segons dalt és dit; e lo canceller o regent la cancellaria /²⁴ haja assignar loc a hont los dits provehidors /²⁵ de greuges sien tenguts ajustar-se cada die, una vegada de matí /²⁶ y altra de vespre, per hoir les parts e sentenciar y diffinir /²⁷ dites causes; e per açò los provehidors de /²⁸ greuges ecclesiàstics prestaran sacrament, e los laycs sacra- /²⁹ ment y hominatje:

E més placia a vostra Majestat ordenar /³⁰ y manar a qualsevol lloctinent general, portant veus de gover- /³¹ nador, o als canceller, vici-canceller e, en son cars, regent la /³² cancellaria, per bon spatxament de dits greuges, que /³³ prestén sacrament que de continent que ls seran tremeses /³⁴ provisions, lletres e sentències emanades e promulgades /³⁵ per los dits provehidors aquelles hagen encontinent /³⁶ executar sens dilatió y exceptió alguna, e semblant // [f. 24] jurament hagen a fer e prestar los prothonotari, lloctinent, /² regent, secretaris, si n'y haurà, scrivans de manament /³ e altres tant com a quiscun per càrrec de son offici /⁴ se pertany de desliurar totes y sengles provisions /⁵ e actes propmentionats, francs de tots drets de registre /⁶ y de segell, manant axí mateix vostra Majestat ara per /⁷ lavo[r]s a tots oficials ordinaris e altres qualsevol /⁸ presents y sdevenidors als quals la executió de les sen- /⁹ tències dels dits jutges de greuges y demandes se /¹⁰ pertany o serà comesa que aquelles hagen a fer /¹¹ promptament tota exceptió y acusa cessants segons /¹² per los jutges e provehidors de greuges, deutes y demandes /¹³ serà declarat, servant-ho a la unglia com a acte de cort /¹⁴ en juy donat per jutges elets per la present cort; e per lo /¹⁵ semblant que dits jutges executors hagen y sien tenguts /¹⁶ executar les sentències donades per los provehidors /¹⁷ de greuges de les corts passades en tot lo que no seran /¹⁸ executades, y los qui han obtingut dites sentències /¹⁹ y no hauran rebut ny seran stats satisfets /²⁰ que no sien tenguts ny obligats donar demandes /²¹ ny demanar ny fer procès en lo que restarà a cobrar /²²

devant los provehidors de greuges ara elegidors, /²³ anz dites sentències ja donades sien portades a exe- /²⁴ cució e o als los qui han obtingut dites sentències /²⁵ sien admesos en lo compartiment favorable /²⁶ de aquella quantitat que als agreujats ho donants /²⁷ demandes e altres en la present cort serà reservada /²⁸ y consignada, e sien satisfets e pagats axí ccom si ara /²⁹ de nou obtenien sentència sols al jutge executor /³⁰ o als qui faran dit compartiment facen fe y exhi- /³¹ bitió de les sentències y del que resten a cobrar; /³²

E la dita cort nomena per sa part los següents, /³³ ço és, per lo stament ecclesiàstic, lo reverendíssim don Joan de /³⁴ Tormo, bisbe de Vic, don Carles de Cardona, abat /³⁵ del Stany, don Perot de Castellet, syndic del capitol /³⁶ de la Seu de Tarragona; e per lo stament militar // [f. 24v] don Hierònim de Luna y de Bellera, e los magnífics mossèn /² Galceran Albanell, cavaller, y mossèn Bernat Joan /³ de Marimon, donzell; e per lo stament o bras real, /⁴ mossèn Miquell de Vallsecca, conceller y syndic de /⁵ Barcelona, micer Joan Amic, syndic de Tortosa /⁶ e Salvador Rochafort, syndic de la vila de Berga.

/⁷ Et ad presentadam preinsertam supplicationem Cesaree et /⁸ Regie Majestati elegerunt reverendum fratrem Michaelen /⁹ Forner, abbatem Montisserrati, magnificum Fran- /¹⁰ ciscum Solsona, procuratorem reverendissimi domini electi Barcinonensi /¹¹ et fratrem Joannem Ortells, ordinis sanbenedicti procuratorem /¹² reverendi abbatis Sancti Salvadoris de Breda, qui ipsarum /¹³ supplicationem ea qua decrit reverentia una ad aliis /¹⁴ inde per alia stamenta electis presentarunt prefate /¹⁵ Cesaree et Regie Majestati in sacristia ecclesie predictae beate /¹⁶ Marie existenti, que eidem supplicationi manda- /¹⁷ vit ut fieret provisio sequens:

/¹⁸ Flau a sa Majestat y accepta la nominatió feta per la cort /¹⁹ de provehidors de greuges, y per sa part nomena lo can- /²⁰ celler don Joan de Cardona, elet bisbe de Barcelona, micer /²¹ Miquel May, vice-canceller, don Francesc Gralla y Dezplà, mestre /²² rational de la casa y cort de sa Majestat; micer Pere Arnau Gort, regent /²³ la cancelleria en la Principat de Cathalunya, Hierònym Agustí, balle /²⁴ general, Joan Farrer Despuig, regent la thesoreria, micer Francesc /²⁵ Castelló, advocat fiscal, micer Hierònym Dalmau y micer Fran- /²⁶ cesc Montaner, del real consell, als quals, junctament ab los que /²⁷

la cort ha nomenats, dóna ple, bastant, absolut e irrevocable /²⁸ poder de conèxer, determinar, diffinir y executar, simplement /²⁹ e de pla, la sola veritat del fet atesa y considerada, tots y /³⁰ songles greuges de revocations de provisions e privilegis e o /³¹ administratió de la justícia e altres qualsevol greuges donats /³² y donadors, y encara de deutes y demandes donades (*) y donado- /³³ res, y tots los mèrits y dubtes ab incidents, deppendents y /³⁴ emergents, dins lo temps de la present cort segons en les prop- /³⁵ passades corts per sa Majestat celebrades en la vila de Montçó // [f. 25] y altres fonc per sa Majestat donat y és acostumat donar, los quals /² greuges, revocations de provisions e privilegis com adminis- /³ tratió de justícia e als deutes y demandes donats y dona- /⁴ des, donadors y donadores, los dits provehidors de greuges /⁵ hajen e sien tenguts per si mateixs sens tenir facultat de /⁶ cometre ny delegar a ningú, declarar, decidir y determinar /⁷ ans que la present cort sie finida e closa o dins deu mesos après /⁸ immediadament següents comptadors del dia de la conclusió /⁹ de la present cort en avant;

E que los dits provehidors de greu- /¹⁰ ges hajen y sien tenguts jurar y hoyr sentència de exco- /¹¹ municatió en la forma acostumada e que lo canceller o vici-canceller /¹² o regent la cancelleria de sa Majestat pugue surrogar en lo loc dels /¹³ absents, impeditos e sospitosos dels nomenats per part de /¹⁴ sa Majestat; e los diputats del Principat de Cathalunya en loc dels /¹⁵ nomenats per part dels estaments de dita cort absents, impe- /¹⁶ dits o sospitosos, com dalt és dit, altres persones hàbils y suffi- /¹⁷ cients tenint les qualitats requises, axí que tanta veu e /¹⁸ potestat tinguen los nomenats e nomenadors per part dels /¹⁹ dits staments, e per lo contrari, encara que fossen yguals /²⁰ en nombre per servir ygualtat, e los qui seran absents sien /²¹ tenguts y obligats de venir dins set mesos comptadors de la /²² conclusió de la present cort a la ciutat de Barcelona y en aquella /²³ residir lo restant temps dels dits deu mesos o allà a hont lo /²⁴ canceller, vici-canceller o regent la cancelleria, en son cars, volrà havent just /²⁵ impediment en dita ciutat de Barcelona dins los quals set mesos /²⁶ los dits provehidors de greuges qui's trobaran en Barcelona o en lo /²⁷ dit loc elegidor en cars de impediment en Barcelona

puguen /²⁸ instruir los processos, y encara passats los dits set mesos si al- /²⁹ guns ne restaran per instruir, si les parts ho volran, pus emperò /³⁰ si reste temps per poder veure, regonèixer e sentenciar dits /³¹ processos, y en los dits tres mesos darrers los dits provehi- /³² dors de greuges entenguen en la expeditió de la justícia de les /³³ dites causes, entès emperò, que en cars de dit just impedi- /³⁴ ment, com dit és, en Barcelona, se haze de elegir y nomenar /³⁵ per a la residència, cognitió y expeditió dessús dites aquella ciu- /³⁶ tat, vila o loc a hont serà o se celebrarà la real audiència /³⁷ per lo lloctinent general o en absència de aquell a hont lo portant /³⁸ veus de general governador serà o tindrà audiència, /³⁹ e lo que serà declarat per dits provehidors de greuges sie // [f. 25v] executat ab tot effecte e sens impediment algú, volents que /² les declaracions per ells fetes hajan tanta força e valor com /³ les sentències y declaracions donades per los provehidors de /⁴ greuges en les últimes corts per sa Magestat celebrades en la vi- /⁵ la de Montçó y en altres corts elegits e assignats han tengut; /⁶ e plàcia a sa Magestat que totes les sentències, provisions y executo- /⁷ rials, e qualsevol altres actes, se han de expedir per la raó dessús /⁸ dita se expedesquen y sien expedides franques de sagell, pro- /⁹ metent sa Magestat que la dita commissió o poder no revocarà, empat- /¹⁰ xarà, ne revocar o empatxar, impugnar o contravenir per- /¹¹ metrà per algun official ne per altre qualsevol [persona] directament o /¹² indirecta, manant ab la present a tots e sengles officials de sa /¹³ Magestat que les declaracions, provisions e executions per los dits /¹⁴ provehidors de greuges donades e fahedores hajan e sien ten- /¹⁵ guts fer prestament tota exceptió y excusa cessants, segons /¹⁶ que per los dits provehidors de greuges serà declarat, y, quant /¹⁷ a les coses que de nou se suppliquen, sa Magestat hy manarà provehir /¹⁸ en son loc y temps.

/¹⁹ Pro parte Cesarea Catolica et Regie Magestatem, /²⁰ die VIIIII julii MDXXXIII /²¹ in curiis Montissoni.

/ Clemens prothonotario.

ACA, G, 1022/2, f. 28v.

... vuy /²⁵ havem rebuda la segona commissió ab què ns manen vostres senyories los do- /²⁶ nem raó dels

diners consignats per als agreujats si són pagats /²⁷ y a qui y les quantitats consignades y pagades y los noms y lo /²⁸ que resta par a pagar, que encara que aquí apparrà és cosa fà- /²⁹ cil, no s farà sens gran treball y pèrdua de temps, lo qual pensam /³⁰ que no ns darà loc per a fer-se la relatió ab lo compliment que /³¹ desijam y la cosa requer, tota via nos sforçarem lo possible /³² en avansar ...

ACA, G, 1022/2, f. 98-100v (També és en ACA, G, 1023, f. 99-101v). [= II/1542]

Sacra Cesàrea Católica Reial Majestat,

La cort general del vostre Principat de Cathalunya /³ y los tres brassos de aquella congregats en les /⁴ corts generals que vostra Majestat de present celebra /⁵ en la present vila de Montçó als seus regnes daçà /⁶ mar de la Corona de Aragó. hoïda y entesa la pro- /⁷ posició per vostra Majestat feta, y considerada la molta amor /⁸ y voluntat que clarament mostra tenir al dit /⁹ seu Principat y poblats en aquell, provehint la /¹⁰ justícia en tal modo que puguen star en tota /¹¹ tranquil·litat, pau y repòs, entenent ab molta affectió /¹² en totes les altres coses que han respecte al bé y /¹³ augment de la re pública del dit Principat, per /¹⁴ el qual efecte en aquestes corts per vostra Majestat són /¹⁵ stades fetes, provehides y ordenades moltes coses, /¹⁶ axí per constitutions com per actes de cort y altrament /¹⁷ per les quals mijençant lo auxili divinal se /¹⁸ spera que lo dit Principat no solament se conservarà, /¹⁹ mes encara augmentarà en la població y tot altre /²⁰ bé de aquell; e considerant axí mateix los dits /²¹ brassos los grans e intollerables guasts y despe- /²² ses que vostra Majestat ha sostenguts per los actes mentio- /²³ nats en la dita vostra proposició (*) los quals tots /²⁵ han redundat y redunden en conservatió y gran /²⁶ e universal bé de tota la christiandat; e per ço dignes de /²⁷ immortal memòria,

(*) y per altres après /²⁴ de aquella següits mosté lo que, tot ratllat.

y que de present per la guerra ly ha /²⁸ moguda lo rey de França se ly oferen necessàriament // [f. 98v] altres no menors despeses les quals se sperere redundaran /² en bé universal, repòs y perpètua seguretat de tota /³ la christiandat y assenyaladament de aquest vostre Prin- /⁴ cipat y Comtats de Rosselló y Cerdanya y de tots los altres /⁵ regnes y senyories de vostra Majestat, per totes estes y moltes /⁶ altres justes considerations, los dits tres brassos, seguint /⁷ ia pròpria naturalesa e innata fidelitat dels cathalans, /⁸ imitant a llurs predecessors qui nunca han faltat /⁹ als serveys de llurs reys, prínceps y senyors, progeni- /¹⁰ tors y predecessors de vostra Majestat de immortal recort /¹¹ y de vostra cesàrea y règia Majestat, no perquè en açò sien /¹² o puguen ésser obligats o estrets en alguna manera /¹³ ne per sguart que altres regnes a vostra Majestat sotmesos /¹⁴ hajen fetes offeretes, serveys o donatius a vostra Majestat; /¹⁵ com los habitants en dit vostre Principat sien poble /¹⁶ franch y libert de tota exactió e impositió forçada, /¹⁷ ab expressa protestació que per lo present acte /¹⁸ no sien ne puguen ésser obligats en general /¹⁹ o en particular més del que voluntàriament se obliguen; /²⁰ y que lo present acte y coses en aquell contingudes /²¹ no puguen ésser tretes a consequència en sdevenidor no obstant que en les corts ce- / lebrades per vostra Majestat en la / present vila de Montçó en lo / any MDXXXVII fou / convengut e concordat / entre vostra Majestat y los dits / tres brassos que durant / los set anys del impòsit / del fogatje fet en les / dites corts, dels quals set / anys resten encara sinc / anys a passar per vostra Majestat, / no pugués ésser demanat / altre servey per qualsevol / ... o raó, renunciament expressament de llur / pròpria e mera voluntat / per les causes demunt di- / tes a la de mont meu / cosmenció (b), /²² ab les reservations y salvatats en semblants /²³ actes acostumades, les quals volen haver ací per repe- /²⁴ tides

(b) escrit al marge de les l. 21-32.

e insertes, e ab les condicions e modificacions /²⁵ devall contengudes e no sens elles per aquesta vegada /²⁶ tant solament de llur mera liberalitat y espontànea /²⁷ voluntat offeren y fan donatiu graciós a vostra /²⁸ Cesàrea y Règia Majestat de dos-centes sinquanta mília /²⁹ liures de moneda corrent en la vostra ciutat de Barce- /³⁰ lona pagadores per los deputats /³¹ del General de Cathalunya a vostra Majestat, e per ell a don /³² Enric de Toledo, thesorier general de vostra Majestat // [f. 99] lo qual de beneplàcit e consentiment de vostra Majestat e de dits /² tres brassos és fet y constituït receptor del dit servey /³ en la forma següent, ço és, dins quoranta dies o poc /⁴ après pus no passe terme de dos mesos primer vinents /⁵ y del die present en avant pagadors setanta mília liures /⁶ procheidores del General del dit vostre Principat de Ca- /⁷ thalunya manlevedores y havedores per via de ven- /⁸ des de censals morts sobre les generalitats del dit Gene- /⁹ ral, a raó o for de XX^m per mil y més trenta mília /¹⁰ lliures dins un any y mig o més pus no passe terme de /¹¹ dos anys del die present en avant comptadors provehido- /¹² res dels deutes deguts al dit General, axí de preus dels /¹³ arrendaments de les taules del dit General e dret /¹⁴ de la bolla y segell de cera de entrades y exides /¹⁵ y restes de fogatjes com de altres qualsevol drets /¹⁶ del General; e més cent sinquanta mília lliures /¹⁷ pagadores per dits diputats provehidores y per ells /¹⁸ exigidores del impòsit del fogatje lo qual de present /¹⁹ la dita cort imposa segons sèria y tenor / dels capítols orde- / nats en la cort de / Leyda lo any M- / DXV (c) per temps de set anys compta- /²⁰ dors del primer de jener prop venidor en avant, ço és, /²¹ per tot l'any MDXXXIII y MDXXXIIII a raó /²² de quatre sous, y per tot l'any MDXXXV, M- /²³ DXXXVI y MDXXXVII a raó de vuyt sous /²⁴ per any sobre quiscun cap de família dels predits /²⁵ Principat y Comtats de Rosselló y Cerdanya, ultra lo /²⁶ fogatje en les corts del

any MDXXXVII imposat /²⁷ y per tot l'any MDXXXVIII y MDXXXVIII^o /²⁸ a raó deu sous per any sobre quiscun cap de família /²⁹ dels dits Principat y Comtats pagadors los dits fogatjes /³⁰ en quiscú dels sobredits anys en dues yguals /³¹ pagues, ço és, la una en lo mes de agost y l'altra en lo /³² mes de decembre dins los quals set anys que durarà /³³ lo dit fogatje confirmant la gràcia y mercè // [f. 99v] <y mercè> feta en les corts proppassades, ço és, que /² durant lo fogatje imposat en la dita cort per vostra Majestat /³ no pugués ésser feta convocatíó en virtut del usatje *prin-* /⁴ *ceps namque* o de convocatíó de pau y treva general /⁵ en cars en lo qual se pugués convocar, o per via de feus, /⁶ host, sometent, cavalcada o per qualsevol altra via o manera /⁷ los poblats en los dits Principat y Comtats no /⁸ puguessen ésser forçats més pagar o anar ne altra /⁹ servitut major o menor fer per qualsevol causa o /¹⁰ raó o necessitat, per urgent que fos, per lo semblant /¹¹ durant los dits set anys del impòsit del present fogatje /¹² no puguen per vostra Majestat ne per vostres offi- /¹³ cials de qualsevol preheminentia sien ésser feta con- /¹⁴ vocatíó en virtut del dit usatje *princeps namque* o de /¹⁵ convocatíó de pau y treva general en cars en lo qual /¹⁶ se pugués convocar, o per via de feus, host, sometent /¹⁷ cavalcada o per qualsevol altra via o manera los poblats /¹⁸ en los dits Principat y Comtats no puguen ésser forçats /¹⁹ més pagar o anar, ne altra servitut major o menor fer (d) /²¹ ne per vostra Majestat pugue ésser demanat altre /²² servey per qualsevol causa o raó o necessitat /²³ per urgent que sia;

E per quant a vostra Majestat ha plagut que /²⁴ del present servey resten XXV^l lliures /²⁵ per satisfer als agreujats e crehedors axí líquits /²⁶ com liquidadors, axí de justícia e revocations de privilegis, /²⁷ deutes y demandes contra vostra Majestat donats y donades, /²⁸ per ço, los dits tres staments ab beneplàcit y consentiment /²⁹ de vostra Majestat volen y ordener per effectuar dita

promesa /³⁰ que los dits diputats retinguen vers si del dit servey, és /³¹ a saber, de les pagues derrerres del dit fogatje, les dites /³² XXV^m lliures per pagament, com dit és, dels agreujats // [f. 100] y crehedors, axí líquits com liquidadors, axí de justícia /² e revocations de privilegis, deutes y demandes /³ declaradores per los dits provehidors de greujes y comissa- /⁴ ris, la qual quantitat de les dites XXV^m lliures, si no /⁵ bastava a satisfacció dels dits agreujats y crehedors /⁶ qui havran obtengut sentència o sentències dona- /⁷ dores en llur favor per dits provehidors de greujes /⁸ y demandes no perden per ço llur dret y acció, mes vostra Majestat /⁹ promet en sa bona fe reyal que pagarà y satisfarà en /¹⁰ aquells lo restant çots obligació de sos béns; e no-res-menys /¹¹ los dits diputats hajen y sien tenguts pagar als agreu- /¹² jats, ço és, a quiscú de aquells lo que per dits provehidors /¹³ de greujes los serà sentenciat y declarat vostra Majestat ésser- /¹⁴ los deutor y deure pagar, compartint-se entre ells /¹⁵ les dites XXV^m lliures a sou y a liura segons a quiscú /¹⁶ vindrà per dit compartiment fahedor per dits diputats /¹⁷ y hoïdors de comptes del dit General axí que sens interventió /¹⁸ altra de vostra Majestat o manament seu los dits diputats /¹⁹ e hoïdors de comptes paguen als dits agreujats /²⁰ o demanants les dites pagues, cobrant solament la sen- /²¹ tència que obtenguda hauran, si de major quantitat /²² serà feta deductió en aquella e no més avant; e que en dites XXV^m lliures no sien compresos ny se encloguen /²⁴ deutes de castells ny fortalases ny soldats de aquells; /²⁵ e plàcia a vostra Majestat consentir e atorgar e provehir /²⁶ que los provehidors o jutges de greujes o aquelles perso- /²⁷ nes a qui tocarà sien tengudes y obligades executar /²⁸ les sentències donades per los provehidors de greujes /²⁹ de les corts passades en tot lo que no seran executades /³⁰ o pagades les quantitats en dites sentències contengu- /³¹ des, y los qui han obtengut dites sentències /³² e no seran stats íntegrament satisfets o no hauran /³³ rebut les quantitats en aquelles

contengudes // [f. 100v] no sien tenguts a donar demandes devant los provehidors /² de greujes de les presents corts o almenys no sien obligats /³ a fer procés, ans dites sentències ja donades sien portades /⁴ a executió a sola exhibitió e hostensió de aquelles /⁵ a ffi que los qui hauran obtengudes dites sentències /⁶ sien admesos en lo compartiment fahedor de les dites /⁷ XXV^m lliures que vostra Majestat consigne y reserve per a dits /⁸ agreujats, y sien pagats y satisfets axí com si ara de nou /⁹ obtenien sentència, y en cars que los provehidors de greu- /¹⁰ jes sobredits sentenciassen o declarassen en causes ja sen- /¹¹ tenciades o declarades per altres provehidors de greujes, /¹² que les dites sentències donadores sien donades a les parts /¹³ per lo prothonotari o son lloctinent o regent franques de tot dret /¹⁴ de salari y altres qualsevol drets, y que per raó de aquelles /¹⁵ no se haje de pagar sinó tant solament lo procés que per /¹⁶ causa de les sentències ja donades se haurà de fer; /¹⁷ e com per fer les vendes dels dits censals com dessús és dit /¹⁸ sia necessari que la cort face syndicat als deputats del /¹⁹ dit General y atres persones per dits tres staments elegides /²⁰ per fer dites vendes en la forma desús dita; per ço suppli- /²¹ quen los dits tres staments a vostra Majestat ara per llavo[r]s /²² y llavo[r]s per ara ly plàcia fermar, loar, approbar y de- /²³ cretar lo dit syndicat y les vendes de quen fahedores /²⁴ ab aquelles clàusules e privilegis que seran necessaris /²⁵ en favor dels compradors de dits f. censals.

Et postquam quod predicta offerte seu donativi scriptura per dictum /²⁷ prothonotario fuit lecta et per Cesaree et Regie Majestatem acceptatæ /²⁸ ibidem in presencia prefate Cesaree et Regie Majestatis eademque /²⁹ approbante autorizante et decretante per dictam curiam /³⁰ seu congregatos in tribus brachiis ipsius fuit factum et fir- /³¹ matum instrumentum syndicatus sub forma sequenti

...

ACA, G, 1023, f. 15

/¹⁶ Predictum stamentum elegit in provisosos gravaminum offerendorum /¹⁷ nobilem et magnificos dominum Hieronymum de Luna et de Bellera et Gal- /¹⁸ cerandum Albanell militem et Bernardum Joannem de Marimon domicellum /¹⁹ cum solita potestate.

[Al marge l.16: Electio provisorum gravaminum]

ACA, G, 1023, f. 26v [08-jul-1542]

/¹⁶ Dit dia lo dit stament determenà, deliberà e conclogué que per millor /¹⁹ expeditió de la celebratió de la present cort e provisió dels greuges en aquella /²⁰ donadós, los advocats dels tres staments entenguen en ordenar /²¹ y fer la supplicatió fahedora e oferidora a sa Majestat per part /²² de dits staments sobre la electió dels provehidors de greuges /²³ per part de aquella nomenadors e elegidors, servant la forma /²⁴ que fons servada en les corts del any MDXXXVII; e feta aquella /²⁵ sia legida en lo dit e altres staments de la dita cort perquè aparent /²⁶ bé puguen elegir embaxadors per presentar aquella a sa Majestat /²⁷ cometent al promovedor de dit stament que la dita deliberatió fassa /²⁸ saber als altres staments.

ACA, G, 1023, f. 27v

/¹ Lo dit stament hoída e legida la supplicatió ordenada per los /² dits advocats dels tres staments sobre los provehidors de greuges /³ donadora a sa Majestat, elegiren en embaxadors per presentar aquella /⁴ a sa Majestat, lo noble don Bernard de Pinós y de Fonollet, mossèn Luys /⁵ Ycart, cavaller, e mossèn Bernad Joan de Marimon, donzell, cometent /⁶ al promovedor del dit stament que la dita deliberatió e electió fassa /⁷ saber als altres staments perquè per part sua elegesquen embaxadors /⁸ per a que tots plegats presenten dita supplicatió.

[Al marge l.1: Electio ambaxiatores].

ACA, G, 1023, f. 99-101v.

^{/4} Sacra, cesàrea, catòlica, reial Majestat,

^{/5} La cort general del vostre Principat de Cathalunya y los tres ^{/6} brassos de aquella congregats en les corts generals que vostra Majestat ^{/7} de present celebra en la present vila de Monçó als seus ^{/8} regnes desà mar de la Corona de Aragó;

Hoïda y entesa ^{/9} la preposició per vostra Majestat ieta y considerada la molta ^{/10} amor y voluntat que clarament monstra tenir ^{/11} al dit seu Principat y poblats en aquell provehint ^{/12} la justícia en tal modo que puguen estar en tota tran- ^{/13} quilitat, pau e repòs, entenent ab molta affectió en ^{/14} totes les altres coses que han respecte al bé y augment ^{/15} de la república del dit Principat, per al qual ^{/16} efecteen aquestes corts per vostra Majestat són stades fetes, ^{/17} provehides y ordenades moltes coses axí per consti- ^{/18} tucions com per actes de cort y altrament, per les ^{/19} quals mitgençant lo auxili divinal se spera ^{/20} que lo dit Principat no sols se conservarà mes encara ^{/21} augmentarà en la població y tot altre bé de aquell, ^{/22} e considerant axí matex los dits tres brassos ^{/23} los grans e intollerables guasts y despeses que vostra ^{/24} Majestat ha sostenguts per los actes (^a) mentionats ^{/25} en dita vostra preposició (^b) los ^{/26} quals tots han redundat y redunden ^{/27} en conservació y gran e universal bé de tota la cristiandat ^{/28} e per so dignes de immortal memòria y que de present ^{/29} per la guerra li ha moguda lo rey de França se li offeren ^{/30} necessàriament altres no menors despeses les quals se ^{/31} spere redundaran en bé universal repòs y perpètua securitat ^{/32} de tota la cristiandat y assenyaladament de aquest // [f. 99v] vostre Principat y Comtats de Rosselló y Cerdanya y de ^{/2} tots los altres regnes y senyories de vostra Majestat per totes estes ^{/3} y moltes altres justes

^a contenguts, ratllat.

^b y per altres après de aquella ^{/26} seguits noste..., ratllat.

consyderacions los dits tres brassos, /⁴ seguint la
 pròpria naturalesa e innata fidelitat dels /⁵ catalans,
 imitant a llurs predecessors qui nunca /⁶ han faltat als
 serveys de llurs reys, prínceps e senyors /⁷ progenitors y
 predecessors de vostra Majestat de immortal /⁸ record y de
 vostra cesàrea y real Majestat, no perquè en /⁹ assò sien
 o puguen ésser obligats o stilts en alguna /¹⁰ manera ne
 per sguart que altres regnes a vostra Majestat /¹¹
 sotsmesos hagen fetes offeretes, serveys o donattius /¹² a
 vostra Majestat com los habitants en dit vostre Principat
 /¹³ sien poble franc e libert de tota exactió e imposició
 /¹⁴ forçada ab expressa protestació que per lo present
 acte no sien ne /¹⁵ puguen ésser obligats en general o en
 particular més del /¹⁶ que voluntàriament se obliguen y
 que lo present acte /¹⁷ y coses en aquell contengudes no
 puguen ésser tretes /¹⁸ a conseqüència en lo sdevenidor no
 obstant que en les corts / celebrades per vostra Majestat
 en / la present vila de Montsó / en lo any MDXXXVII / fou
 convingut e con- / cordat entre vostra Majestat / e los
 dits tres / brassos (^c) que durant los / anys del impòsit
 / el fogatge fet en les / dites corts dels quals / set
 anys resten en- / cara sinc anys a passar, / vostra
 Majestat no pogués / ésser demanat altre / servey per
 qualsevol / causa o rahó, renunciant / expressament de
 llur prò- / pria e mera voluntat / e les causes demunt
 dites / la demunt mencionada menció (^d), y ab les
 reservations /¹⁹ y salvetats en semblants actes (^e)
 acostumades, /²⁰ les quals volem haver ací per repetides e
 insertes e ab les /²¹ condicions e modificacions devall
 (^f) contengudes /²² e no sens elles per aquesta vegada
 tant solament de llur /²³ mera liberalitat e spontànea
 voluntat offeren /²⁴ y fan donatiu graciós a vostra

^c *stantent, ratllat.*

^d *Aquest paràgraf és escrit al marge, entre les l. 6-10.*

^e *posar, ratllat.*

^f *escrites, ratllat.*

cesàrea e real Majestat /²⁵ de dos-centes cinquanta mília
 lliures/²⁶ de moneda corrent en la vostra ciutat de
 Barcelona /²⁷ pagadores (^g) per los diputats del General
 de /²⁸ Cathalunya a vostra Majestat e per ell a don Enrich
 de /²⁹ Toledo thesorier general de vostra Majestat; /³⁰ lo
 qual de beneplàcit y consentiment de vostra Majestat e de
 /³¹ dits tres brassos és fet y constituït receptor del dit
 servey /³² en la forma següent, ço és, dins quoranta dies
 o poc après /³³ pus no passe terme de dos mesos primer
 vinents /³⁴ y del dia present en avant comptadors, cetanta
 /³⁵ mília lliures procehidores del General del dit vostre
 // [f.100] Principat de Cathalunya manlevadores e
 havedores /² per via de vendes de censals morts sobre les
 gene- /³ -alitats del dit General a rahó o for de XX^m per
 M, /⁴ e més XXX^m lliures dins un any y mig o més, pus /⁵
 no passe terme de dos anys del dia present en /⁶ avant
 comptadors, procehidores dels deutes /⁷ deguts al dit
 General axí de preus dels arrenda- /⁸ ments de les taules
 del dit General e dret de la /⁹ bolla e sagell de cera de
 entrades y exides y /¹⁰ restes de fogatges com de altres
 qualsevol drets /¹¹ del dit General; e més cent-sinquanta
 mília lliures /¹² pagadores per dits diputats
 procehidores y per ells /¹³ exigidores del impòsit del
 fogatge, lo qual de /¹⁴ present la dita cort imposa segons
 sèrie e tenor dels / capítols ordenats en / la cort de
 Leyda lo / any MDXV (^h) per temps de set /¹⁵ anys
 comptadors del primer dia del mes de janer /¹⁶ propvenidor
 en avant, ço és, per tot lo any MDXXXIII /¹⁷ y
 MDXXXIIII, a rahó de IIII sous, y per tot lo any MD- /¹⁸
 XXXV, MDXXXVI e MDXXXVII, a rahó /¹⁹ de vuyt sous per
 any sobre quiscun cap de família /²⁰ dels predits
 Principat e Comtats de Rosselló y Cerdanya /²¹ ultra lo
 fogatge en les corts del any MDXXXVII /²² imposat y per
 tot lo any MDXXXVIII y MD- /²³ XXXVIII, a rahó [de] X
 sous per any sobre quiscun /²⁴ cap de família de dits

^g a vostra Majestat, ratllat.

^h Aquest paràgraf és escrit al marge, entre les l. 13-15.

Principat e Comtats, pagador(s) /²⁵ lo dit fogatge en quiscú dels sobredits anys en dues /²⁶ iguals pagues, ço és, la una en lo mes de agost y l'altra /²⁷ en lo mes de decembre, dins los quals set anys /²⁸ que durarà lo dit fogatge confirmant la gràcia /²⁹ y mercè feta en les corts proppassades, ço és, que /³⁰ durant lo fogatge imposat en dita cort per vostra Majestat /³¹ no pogués ésser feta convocatió en virtut del usatge /³² *princeps namque* o de convocació de pau y // [f. 100v] treva general en cars en lo qual se pogués convocar o /² per via de feus host, sometent, cavalcada o per /³ qualsevol altra via o manera los poblats en /⁴ lo dit Principat e Comtats no puguessen ésser forçats /⁵ més pagar o anar ne altra servitut major o /⁶ menor fer per qualsevol causa o rahó o necessitat /⁷ per urgent que fos per lo semblant durant los dits /⁸ set anys del impòsit del present fogatge no puga /⁹ per vostra Majestat (ⁱ) ne per vostres officials /¹⁰ de qualsevol preheminiència sien ésser feta convocació /¹¹ en virtut del dit usatge *princeps namque* o de /¹² convocació de pau y treva general en cars en lo qual /¹³ se pogués convocar o per via de feus host, sometent /¹⁴ e cavalcada o per qualsevol altra via o manera /¹⁵ los poblats en lo dit Principat e Comtats no puguén /¹⁶ ésser forçats més pagar o anar ne altres servitut /¹⁷ major o menor fer (^j) ne per vostra Majestat puga ésser /²¹ demanat altre servey per qualsevol causa o rahó /²² o necessitat per urgent que sia; e per quant a vostra Majestat /²³ ha plagut que del present servey resten vint-y-sinc /²⁴ míllia lliures per a satisfer als aggreujats e creedors /²⁵ axí líquits com liquidadors, axí de justícia, /²⁶ e revocacions de privilegis, deutes y demandes contra /²⁷ vostra Majestat donats y donades, per çó, los dits tres /²⁸ staments, ab

ⁱ ésser feta c..., ratllat.

^j (ne per vostra Majestat puga / ésser demanat altre / servey) [al marge de les 1.16-18] per qualsevol causa o rahó /¹⁸ o necessitat per urgent que sia, e per quant ne /¹⁹ per vostra Majestat puga ésser demana: altre servey per /²⁰ qualsevol causa e rahó, tot ratllat.

beneplàcit y consentiment de vostra Majestat /²⁸ volen y ordenen per efectuar dita promesa que los /³⁰ dits diputats retenguin veru si del dit servey, /³¹ és a saber, de les pagues derrerres del dit fogatge les /³² dites (^b) XXV^M lliures per pagament com dit és /³³ a els aggreujats e creadors axí lliquits com /³⁴ liquidadors axí de justícia e revocacions de // [f. 101] privilegis, deutes y demandes declaradores per los dits provehi- /² de greuges, la qual quantitat de les dites XXV^M lliures si no /³ bastava a satisfacció dels dits aggreujats y creadors qui hauran /⁴ obtingut sentència o sentències donadores en llur favor /⁵ per dits provehidors de greuges y demandes no perden per so llur /⁶ dret y acció ans vostra Majestat promet en sa bona fe reak que pagarà /⁷ y satisfarà an aquells lo restant sots obligació de sos béns /⁸ e no-res-menys los dits deputats hagen y sien tenguts pagar /⁹ als aggreujats, ço és, a quiscu de aquells lo que per dits prove- /¹⁰ hidors de greuges los serà sentenciat y declarat vostra Majestat /¹¹ ésser-los deutor y deure pagar, compartints entre /¹² ells les dites XXV^M lliures a sou y a lliura segons a quiscú /¹³ vendrà per dit compartiment fahedor per dits deputats /¹⁴ e hoïdors de comptes del dit General axí que sens intervenció /¹⁵ altra de vostra Majestat o manament seu, los dits deputats /¹⁶ e hoïdors de comptes paguen als dits aggreujats o demanants /¹⁷ les dites pagues cobrant solament la sentència que obtenguda /¹⁸ hauran si de major quantitat s'era feta deducció en aquella /¹⁹ e no més avant; e que en dites XXV^M lliures no sien compresos /²⁰ ni se encloguen deutes de castells ni fortaleses ni soldats /²¹ de aquells; e plàcia a vostra Majestat consentir y atorgar e prove- /²² hir que los provehidors o jutges de greuges o aquelles /²³ persones a qui tocarà sien tengudes y obligades exequutar /²⁴ les sentències donades per los provehidors de greuges /²⁵ de les corts passades en tot lo que no seran exequutades /²⁶ o pagades

b ^{XXII}, ratllat.

les quantitats en dites sentències contengudes /²⁷ e los qui han obtengut dites sentències e no seran stats /²⁸ íntegrament satisfets o no hauran rebut les quanti- /²⁹ tats en aquelles contengudes no sien tenguts a donar /³⁰ demandes devant los provehidors de greuges de les /³¹ presents corts o almenys no sien obligats a fer procès ans /³² dites sentències ya donades sien passades a exequitió /³³ a sola exhibitió e ostensió de aquelles, a fi que los /³⁴ qui hauran obtengut dites sentències sien admesos // [f. 101v] en lo compartiment fahedor de les dites XXV^m lliures que vostra Majestat con- /² signa e reserva per a dits agreujats, e sien pagats e satisfets /³ axí com si ara de nou obtenien sentència, y en cars que los /⁴ provehidors de greuges sobredits sentenciassen o declarassen /⁵ en causes ya sentenciades o declarades per altres provehidors /⁶ de greuges, que les dites sentències donadores sien donades /⁷ a les parts per lo prothonotari o son lloctinent regent franchises de /⁸ tot dret de salari en res qualsevol dret y qual per rahó de /⁹ aquelles no se haya de pagar sinó tantsolament les quals que per causa /¹⁰ de les sentències ya donades se haura de fer; e com per fer /¹¹ a les vendes dels dits censals com de sus el dit sia necessari /¹² que la cort fassa syndicat als deputats del dit General y altres /¹³ persones per dits tres staments elegides per fer dites vendes en la /¹⁴ forma desús dita, per ço suppliquen los dits tres sta- /¹⁵ ments a vostra Majestat ara per llavors e llavors per ara li /¹⁶ plàcia fer jurar, loar, aprovar y decretar lo dit syndicat /¹⁷ y les vendes de quen fahedores ab aquelles clàusules /¹⁸ e privilegis que seran necessaris en favor dels compradors /¹⁹ dels dits censals.

ACA, G, 1025, f. 71v-74v

/¹² Et statim dicto eodem die nono mensis julii anno predicto /¹³ cesaree, catholice et regie Majestati in sacristia dicte ecclesie Sancte /¹⁴ Marie montisoni personaliter existenti fuit presentata pro parte /¹⁵ trium

brachiorum sive stamentorum curiarum cathalanorum /¹⁶
 suplicacio thenoris sequentis:

Sacra, cesàrea, cathòlica, reial Majestat,

Com la provisió dels greuges axí per deutes deguts per sa Majestat o pre- /¹⁹ decessors de aquella, demandes, revocacions de privilegis com /²⁰ altres e o administració de la justícia de aquells breument fahedora /²¹ torne en gran servey de déu, mèrit et descàrrec de la ànima y con- /²² ciència de vostra Majestat, consolació, repòs, beneficis de sos vasalls e súb- /²³ dits de aquella, per ço senyor, los tres staments o braços del Principat /²⁴ de Catalunya per vostra Majestat en les corts generales (sic!) de la present vila de /²⁵ Morsó congregats, supliquen a aquella que sia mercè suya (sic!) de present /²⁶ deputar e o nomenar per la part de aquella en reparadors, proveydors. // [f. 72] e determinadors de greuges, donats e donadors en la present cort, /² deutes, demandes, revocacions de provisions de privilegiis et altres /³ algunes persones e la dita cort anomenarà altres per quiscun /⁴ bras de aquella, de bona fama, sciència y conciença, tements déu, /⁵ cathalans, als quals plàcia a vostra Majestat donar e atorgar, ab consen- /⁶ timent de la dita cort plen bascant absolt e yrrevocable po- /⁷ der de conèxer, determinar, difinir e executar simplement /⁸ y de pla, la sola veritat del fet atesa, tots e sengles greuges /⁹ generals fets per vostra Majestat e per los predecessors de aquella de /¹⁰ gloriosa memòria e per loctinents generals, governadors gene- /¹¹ rals e a portant veus de aquells e per altres officials vostres e llurs /¹² ordinaris o delegats al dit Principat de Catalunya, deutes, de- /¹³ mandes, revocacions de privilegiis o provisions com altres o a qual- /¹⁴ sevol bras, stament o universitat e singulars del dit Princi- /¹⁵ pat en qualsevol manera donats e donadors, donades e donadores, /¹⁶ en la present cort o devant llurs proveydors de greuges, deutes, de- /¹⁷ mandes, revocacions de privilegis o provisions e altres, dins lo terme /¹⁸ o termes qui a dar los dits greuges o demandes seran

assignats /¹⁹ e de tots los mèrits y dubtes devallantr en qualsevol manera dels dits /²⁰ greuges, mèrits e dubtes de aquells dependents et emergents o deutes, /²¹ demandes et revocacions de privilegis o provisions et altres, los quals /²² proveydors facen o hayen a fer e administrar sobre los dits greuges, /²³ deutes, demandes, revocacions de privilegiis o provisions et altres /²⁴ mèrits e dubtes de aquells, dependents e emergents, incidents, /²⁵ annexos y connexos en semps o departidament als proposants los /²⁶ dits greuges, deutes, demandes, revocacions de privilegis o provi- /²⁷ sions, justícia espatxada servant los Usatges de Barchinona, consti- /²⁸ tucions generals e capítols de cort de Cathalunya e altres leys /²⁹ del Principat, prometent vostra Majestat per pacte special que la dita /³⁰ comissió y poder no revocarà, empacharà, impugnarà o contra- /³¹ vindrà, ne revocar, empachar, dilatar ne contravenir permetrà /³² per algun official de aquella ni per altra qualsevol persona /³³ directament o indirecta, ni per altra qualsevol via o manera /³⁴ en algun acte o fet tocant lo dit poder, conexença, decisió, deter- /³⁵ minació e execució dels dits greuges, deutes, demandes, revocacions // [f. 72v] de privilegis o provisions, ans aquella sia tenguda donar e fer donar /² tot en endreç y amament per spachament y decisió dels dits tets /³ de la justícia, e que los proveydors e determinadors de greuges e deman- /⁴ des predits hajen prestar, ço és, los laychs, sacrament y omenatge, /⁵ e los ecclesiàstichs, sacrament, e tots, oyr sentència de excomunica- /⁶ ció de proceyr y declarar en los dits affers ab tota diligència segons /⁷ dret e justícia y bona equitat y rahó, usatges, constitucions, actes, /⁸ capítols de cort, uscs e costums tenguts y servats en diffinir et /⁹ determinar los dits greuges, deutes, demandes, revocacions de privi- /¹⁰ legiis o provisions en lo pus breu temps spay que podran, sumàriament /¹¹ et de pla durant la present cort, ço és, ans que aquella sia finida e ciosa /¹² o dins deu meses contadors del dia de la conclusió de la present cort en avant, /¹³ tota amor y temor, odi, rancor, profit,

sperança de aquell o de altra /¹⁴ qualsevol desordenada amor e voluntad a part posata, entès, emperò, /¹⁵ que dits proveydors de greuges no puguen cometre ni delegar les sobre- /¹⁶ dites causes a denguna persona ans per ells mateixos sien tenguts /¹⁷ diffinir y determinar les dites causes e los dits reparadors de greuges /¹⁸ que se trobaran er Barchinona, puguin fornir lo procés fahent les provisions /¹⁹ necessàries fins a la sentència diffinitiva exclusive; e los qui seran /²⁰ absents sien tenguts y obligats de venir y residir a la ciutat de /²¹ Barchinona o allà hont lo chanceller volrà havent peste en dita ciutat /²² de Barchinona, lo que déu no vulla, dins set mesos comptadors del dia /²³ de la conclusió dels (sic!) presents corts per a que dins lo temps restant re- /²⁴ sidan e facen residència en dita ciutat o lloch hont lo chanceller /²⁵ voldrà en lo dit cars de pesta en dita ciutat y entengan en la expe- /²⁶ dició de la justícia de dites causes, e si cars era que dits reparadors /²⁷ de greuges o algú de aquells dins los dits set mesos no venen o ve- /²⁸ nien y no residien en dita ciutat de Barchinona o lloch sobredit si /²⁹ aquell o aquells seran dels nomenats per vostra Majestat lo chanceller /³⁰ o regent la cancelleria sia tengut de elegir e nomenar altre /³¹ o altres en lloch de aquell o aquells absents, e si seran dels nome- /³² nats per los dits tres staments o bracos, los deputats del present /³³ Principat facen e sien tenguts a fer elecció y nominació de aquell /³⁴ o aquells qui absents seran, e los dits reparadors de greuges sien /³⁵ tengudes (sic!) y obligats en sentenciar, diffinir y determinar les /³⁶ sobredites coses dins los tres últims mesos, sots pena de pedre ipso // [f. 73] iure los salaris, ultra que sien tenguts y obligats de prestar sagra- /² ment y homenatge y oyr sentència de excomunicació segons dalt. /³ és dit, e lo canceller o regent la cancellaria haze assignar lloch hont /⁴ los dits proveydors de greuges sien tenguts de ajustar-se cada dia. /⁵ una vegada de matí, altra de vespre, per oyr les parts e sentenciar /⁶ y diffinir dites causes; e

per a d'ayò, los proveydors de greuges ecclesiàs. /⁷ tichs prestaran sagrament, e los laychs sagrament y homenatge; e més, /⁸ plècia a vostra Majestat ordenar y manar a qualsevol loctinent general, portar /⁹ veu de governador e aills, chanceller, vicechanceller e en son cars re- /¹⁰ gent la chancellaria, per bon spatxament dels dits greuges que presten /¹¹ sagrament que de continent qu'els seran trameses provisions, letres e sen- /¹² tènciaes emanades e promulgades per los dits proveydors, aquells hajen /¹³ encontinen executar sens dilació y excepció alguna e semblant ju- /¹⁴ rament hajen a fer y prestar los prothonotaris, loctinents, regents, secre- /¹⁵ taris si n'i haurà scribans de manament e altres tant com a quiscun per /¹⁶ càrrech de son officii se pertany de jurar totes y sengles provisions /¹⁷ y actes propmencionats franchs de tots drets de registre e de segell, /¹⁸ manant axí matex vostra Majestat ara per llabors o tots officials ordina- /¹⁹ ris e altres qualsevol presents sdevenidors als quais la execució /²⁰ de les sentènciaes dels dits judges de greuges y demandes se pertany /²¹ o serà comesa, que aquells hajen a fer promptament tota excepció /²² y excusa cessants, segons per los judges e proveydors de greu- /²³ ges, deutes e demandes serà declarat, servant-ho a la unglya /²⁴ com a acte de cort en juy donat per jutges elets per la present /²⁵ cort; e per lo semblant, que dits judges executors hajen e sien /²⁶ tenguts executar les sentènciaes donades per los proveydors de /²⁷ greuges de les corts passades en tot lo que seran executades, /²⁸ y los qui han obtingut dites sentènciaes y no hauran rebut ni /²⁹ seran estats satisfets, que no sien tenguts ni obligats donar /³⁰ demandes ni demanar ni fer procés en lo que restarà a cobrar /³¹ denant los proveydors de greuges ara eligidors, ans dites /³² sentènciaes sien admesos (sic !) en lo compartiment fahedor de /³³ aquella quantitat que als agraviats o donants demandes /³⁴ y altres en la present cort serà reservada y consignada sien /³⁵ satisfets e pagats axí com si ara de nou obtenien sentència, // [f.

73v] sols al judge executor o als qui faran dit compartiment fa- /² cen fe y exhibició de les sentències y del que resten a cobrar, e la /³ dita cort nomena per sa part los següents, ço és, per lo stament /⁴ ecclesiàstich, lo reverendíssim don Joan de Tormo, bisbe de Vic, don Carles de /⁵ Cardona, abbat del Stany, don Perot de Castellet, síndich del capítol /⁶ de la yglésia de Tarregona; e per lo stament militar, lo noble don /⁷ Hierònym de Luna y de Vellera, e los magnífichs mossèn Galceran /⁸ Albanell, cavaller, e mossèn Vernat Joan de Marimon, donzell; e per lo /⁹ stament o bras real, mossèn Miquel de Vallseca, conseller y síndich /¹⁰ de Barcelona, micer Joan Amich, síndich de Tortosa, e Salvador Rocha- /¹¹ fort, síndich de la vila de Verga.

Plau sa sa Magestat y accepta la nominació feta per la cort de pro- /¹³ veydors de greuges y per sa part nomena lo chanceller don Joan /¹⁴ de Cardona, eiet visbe de Barcelona, micer Miquel May, vice-canceller, /¹⁵ don Frances[c] Gralla y Desplà, mestre racional de la casa y cort de sa Majestat, /¹⁶ micer Pere Arnau Gort, rigiente la chancelleria en lo Principat de /¹⁷ Cathalunya, Jeronimy Agostí, valle general, Joan Fferrer Des- /¹⁸ puig, regent la thesoreria, micer Frances[c] Castelló, advocat fiscal, /¹⁹ micer Hieronimy Dalmau y micer Frances[c] Montaner, del real /²⁰ consell, als quals juntament ab los que la cort ha donats dóna /²¹ ple, bastant, absolut e yrrevocable poder de conèxer, determe- /²² nar, diffinir y executar, simplement e de pla, la sola veritat /²³ del fet atesa y considerada, tots y sengles greuges de revo- /²⁴ cacions de provisions e privilegis, e administració de la justícia, e al- /²⁵ tres qualsevol greuges donats y donadors, y encara de deutes /²⁶ y demandes donadores, y tots los mèrits y dubtes ab incidents, /²⁷ dependents y emergents dins lo temps de la present cort segons /²⁸ en les proppassades corts per sa Majestat celebrades en la vila de /²⁹ Monsú y altres fonch per sa Majestat donat y és acostumat donar, /³⁰ los quals greuges, revocacions de provisions e privilegis e o ad-

/³¹ ministració de justícia et altres deutes y demandes donats y do- /³² nades, donadors y donadores los dits provehedors de greuges /³³ hajen y sien tengudes per si matex sens tenir facultat de cometre // [f. 74] ni delegar a ningú, declarar, decidir y determinar, ans que la /² present cort sia finida e closa o dins deu mesos après immediada- /³ ment següents , comptadors del dia de la conclusió de la present /⁴ cort en avant; e que los dits proveydors de greuges hajen /⁵ y sien tenguts jurar y oyr sentència de excomunicació en la /⁶ forma acostumada, e que lo chanceller o vice-chanceller o regent /⁷ la cancellaria de sa Majestat pugue [] en lo lloch dels absents /⁸ impeditos e sospitosos dels nomenats per part de sa Majestat; e los /⁹ deputats del Principat de Cathalunya en lloch dels nomenats /¹⁰ per part dels staments de dita cort absents, impeditos o sos- /¹¹ pitosos com dalt és dit altres persones hàbils y sufficients /¹² tenin les qualitats requisides axí que tanta veu e potestat /¹³ tinguen los nomenats e nomenadors per part dels dits staments /¹⁴ e per lo contrari encara que no fossen yguals en nombre per ser- /¹⁵ var ygualtat, e los qui seran absents sien tenguts y obligats /¹⁶ de venir dins set mesos comptadors de la conclusió de la present /¹⁷ a la ciutat de Barchinona y en aquella residir lo restant temps dels /¹⁸ dits deu mesos o allà hon lo chanceller, vice-chanceller o regent /¹⁹ la cancellaria en son cars volrà, havent just impediment en /²⁰ dita ciutat de Barchinona dins los quals set mesos los dits pro- /²¹ veydors de greuges qui's trobaran en Barchinona o en lo dit /²² lloch elegidor en cars de impediment en Barchinona puguen /²³ instruyr los processos y encara passats los dits set mesos sia comès /²⁴ ne restaran per a instruyr, si les pars ho volran pus emperò /²⁵ hi reste temps per poder veure, regonèxer e sentenciar dits proce- /²⁶ ssos, y en los dits tres mesos darrers los dits proveydors de greu- /²⁷ ges entengan en la expedició de la justícia de les dites causes; /²⁸ e atès emperò que en cars de just impediment com dit és /²⁹ in Barchinona se haja de eligir

y nomenar per a la residència, cog- /³⁰ nició y expedició dessús dites aquella ciutat villa o lloch a·hont /³¹ serà o se celebrarà la real audiència per lo llochtinent general /³² o en absència de aquell a hont lo portant veus de general go /³³ vernador serà o tindrà audiència e lo que serà declarat per /³⁴ dits proveydors de greuges sia executat ab tot effecte e sens // [f. 74v] impediment algú volents que les declaracions per elles fetes /² hajan tanta força e valor com les sentències y declaracions /³ donades per los proveydors de greuges en les últimes corts per sa /⁴ Majestat celebrades en la vila de Monsó y en altres corts elegits e assignats han tengut; e plau a sa Majestat que totes les sentències, provisions /⁶ y executorials e qualsevol altres actes se han de expedir per la /⁷ rahó desús dita se expedescan y sien expedides franques de /⁸ segell, prometent sa Majestat que la dita comissió o poder no revoca- /⁹ rà, empacharà ne revocar o empachar, impugnarà o contravenir per- /¹⁰ metrà per algun official ne per altre qualsevol directament o indi- /¹¹ recta, manant ab la present a tots e sengles officials de sa Majestat /¹² que les declaracions, provisions e execucions de e per los dits pro- /¹³ veydors de greuges donades e fahedores hajan e sien tenguts fer /¹⁴ prestament tota excepció y excusa cessants, segons que per los dits /¹⁵ proveydors de greuges serà declarat, y quant a les coses que de /¹⁶ nou se suplican, sa Majestat y manarà proveyr en son lloc y temps.

Proper cesaream, catholicam et regiam Majestatem, /¹⁸
die viiiij julii M^oDXXXII^e /¹⁹ in curiis Montisoni.

Clemens, prothonotario.

Cort de 1547

ACA, G, 1027, f. 35-35v [dijous 21-jul-1547]

/¹⁸ E no-res-menys per quant per part del dit stament ecclesiàstich /¹⁹ és estat dit en lo dit stament militar

que per quant lo dit /²⁰ stament ecclesiàstich no pretenie greujes contra sa Altesa ni sa Majestat /²¹ que lo dit stament militar formés y fes fer la supplicació /²² dels provehidors de greujes per a presentar aquella a sa Altesa /²³ qui a effecte de rebre y provehir «aquella era vingut en la segrestia de /²⁴ la sglésia, per tant lo dit stament militar determina que /²⁵ la dita supplicatió fos ordenada per los advocats del dit /²⁶ stament y après fos comunicada als altres staments /²⁷ y aparent hé fos posada en bell y presentada a sa Altesa /²⁸ e per fer dita presentatió elegiren en embaixadors per part /²⁹ del dit bras o stament militar los noble y magnífichs /³⁰ don Bernad de Pinós y de Fonollet, mossèn Jofre de Vilarig /³¹ e mossèn Jaume de Sentmenat, cometent al promovedor // del present stament que les dites coses fassa a saber als altres /² estaments.

ACA. G, 1027, f. 37 [dissabte 23-jul-1547]

/¹⁶ Dit dia tractant lo dit stament sobre la via y modo /¹⁷ se poria tenir en concordar la supplicació dels provehidors de /¹⁸ greuges ab los tractadors de sa Majestat sobre les paraules ajustades /¹⁹ en aquella per lo bras real fahents mentió de capità general de /²⁰ aquell les quals a dits tractadors han paregut cosa /²¹ e fora de la forma amiga e per so han fet dupte sobre aquelles /²² dient no y poden star e al dit stament real e après a tots los /²³ altres han paregut no era cosa nova sinó important, atesa /²⁴ la querela feta per dit bras real dient que Perpenyà era /²⁵ stat declarat a consell de doctors del real consell que /²⁶ lo nom de capità general no venia sots paraules generals /²⁷ de qualsevol oficials e per so volient ~~una~~ per fogir inter- /²⁸ pretations e duptes per los nous casos eren stats fets per lo /²⁹ capità general de poc temps ansà en Cathalunya, lo que en /³⁰ altre temps no se era vist e axí no era /³¹ que fets se fessen noves provisions, determenà /³² e fonc de parer lo dit stament per via de pensament que /³³ los advocats dels tres staments se junctassen y anassen /³⁴ a informar los

dits tractadors sobre dites coses y com /³⁵ a cosa rahoable y conforme a justícia que dites paraules /³⁶ y sien ajustades ab sola potestat de informar y no- /³⁷ més anant, e après referir en lo present y altres staments /³⁸ lo que ab dits tractadors sentiran e los serà respost /³⁹ cometent al promovedor de dit stament que la dita deslibera[ció o] /⁴⁰ pensament fasse saber als altres staments de la /⁴¹ present cort.

[f. 37v: el braç reial fa saber que no hi poden deliberar perquè un advocat és absent i l'altre malalt; el braç eclesiàstic fa saber que no els "aparia" bé dit pensament]

ACA, G, 1027, f. 39-40

/²² Lo dit dia après de haver stat set o vuit dies prop- /²³ passats tractant de concordar la dita supplicació de provehi- /²⁴ de greuges donadora a sa Altesa per causa del dupte fer /²⁵ per part dels tractadors sobre aquelles paraules ajusta- /²⁶ des per lo bras reyal fents menció de capità general e /²⁷ loctinent de aquell; e sercats y tractats molts expedients /²⁸ y fabricades algunes formes de altres supplications /²⁹ que importassen lo mateix efecte perquè dites paraules /³⁰ se poguessen llevar de la dita supplicació, e per sa Altesa ni per sos /³¹ tractadors no fos fet dupte, comunicats tots los remeys /³² per y entro tots los tres staments y aguda relació dels altres /³³ brassos que per fugir a inconvenients y noves formes y no /³⁴ alterar lo stil de la cort que molt se ha de attendre eren /³⁵ de parer de star y perseverar segons ya havien dit al /³⁶ principi que staven y perseveraven en la supplicació primer /³⁷ formada ab la additió feta per lo bras real de les dites // [f. 33v] paraules de capità general e loctinent de aquell, e que aquella /² sia presentada y no altra, lo dit stament militar, atesos /³ los mateixos inconvenients stant y perseverant en lo primer /⁴ parer, deliberaren que la dita supplicació ab la dita additió /⁵ feta per lo bras real e per tots los brassos ya aprovada /⁶ y no altra fos

presentada a sa Altesa, e fos posada en bell per a /⁷ dit effecte, cometent al pro[mo]vedor del present stament que la /⁸ dita deliberatió fassa ha saber altres staments de la present /⁹ cort.

/¹⁰ E poch après lo mateix dia treta en bell la dita supplicació /¹¹ ab la additió sobredita y aquella comunicada als /¹² tractadors de sa Altesa, e vista per ells y aguda resposta /¹³ de ells que fos presentada a sa Altesa, lo dit stament militar /¹⁴ per lo effecte de fer dita presentatió, atesa la absència de don /¹⁵ Bernad de Pinós y de Fonollet e mossèn Jaume Sentmenat /¹⁶ que eren stats elegits per embaixadors per part /¹⁷ del present stament ensemps ab mossèn Jofre de Vilarig present /¹⁸ en cort, y atesa la nova electió feta per lo bras ecclesiàstich /¹⁹ de les persones del bisbe de Gerona, don Carlos de Cardona /²⁰ e misser Francesch Soisona, elegiren en embaixadors /²¹ en lloch dels dits don Bernad de Pinós y de Fonollet /²² e de mossèn Jaume de Sentmenat absens, lo il lustre don Ioy /²³ Enriques, admirant de Castel'a e bescompte de Cabrera /²⁴ y de Bas, e lo magnífich mossèn Gaspar de Castelltell, /²⁵ donzell; e perquè la hora habilitada de tres a sis deprés dinar /²⁶ estava per passar perquè dita presentatió se pogués fer /²⁷ lo dit stament, entès que sa Altesa venia per rebre y /²⁸ provehir la dita supplicació en la segrestia de la present yglésia, /²⁹ porroga y habilita la dita hora tant quant sa Altesa /³⁰ present en la dita yglésia per aquesta nit tant solament, /³¹ cometent al promovedor del present estament que les /³² dites coses fassa a saber als altres estaments de la /³³ present cort.

[f. 40] E lo mateix dia poch après, essent arribat sa Altesa en la /² segrestia de la dita yglésia a effecte de rebre y decretar /³ la dita supplicatió, los embaixadors de tots los tres brassos /⁴ anant en sa embaixada en la forma acostumada arribada /⁵ baren en la segrestia de la dita yglésia, e personalment /⁶ constituïts davant sa Altesa explicant sa embaixada en la /⁷ forma acostumada, y ab lo acatament que s'heu,

presentaren /⁸ la dita supplicació a sa Altesa, la qual après ensemps ab la pro- /⁹ visió y decretatió per sa Altesa al peu de aquella feta fonch /¹⁰ reportada en lo present stament y és del tenor següent.

/¹¹ Sereníssimo, molt alt y molt /¹² poderós senyor, /¹³ Com la provisió dels greujes provenints axí per deutes /¹⁴ deguts per sa Majestat o predecessors de aquella, demandes /¹⁵ revocations de privilegis com altres e o administratió de /¹⁶ la justícia de aquelles breument fahedora tornen en gran /¹⁷ servey de Déu, mèrit e descàrrech de la ànima y consciència /¹⁸ de sa Majestat y de vostra Altesa, consolació, repòs, beneffici de sos vassalls /¹⁹ e súbdits, per ço senyor, los tres staments o brassos del /²⁰ present Principat

ACA, G, 1027, f. 45v [Procés militar 1547]

[Forma part d'una suplicació presentada per Miquel de Boixadors contra Pere Gort que és a Montsó, i per tant que no resideix a Barcelona, com exigeix el seu ofici d'assessor de la Diputació]

/⁶ No és rahó que allà hon se han de revocar y /⁷ reparar los agravis fets contra constitucions /⁸ de Catalunya se done lloch que s rompen les /⁹ constitucions, lo assessor de la Diputació micer ...

ACA, G, 1027, f. 55. [Instruccions donades per als comissaris del balanç del General]

/³¹ Item perquè millor se pугue entendre en lo predit, serà bé /³² y és necessari que fassau memorial del valgut [...] /³⁵ ... y axí mateix del que han muntat en dit /³⁶ temps los arrendaments de les taules que en dits triennis /³⁷ són stades y de les que no són stades arrendades y axí mateix /³⁸ feren compte de les peccúnies reservades per los agreviats de les corts /³⁹ de xxviii fins al die present, ço és lo que és stat reservat y lo que és /⁴⁰ stat pagat perquè.s puga saber lo que és degut de dites peccúnies /⁴¹ reservades.

ACA, G, 1027, f. 105. [24-oct-1547]

/¹⁸ Lo dit stament o la major part determinà que fossen /¹⁹ donades a sa Majestat per servey de la present cort dos- /²⁰ centes sinquantà mília lliures en la forma y /²¹ orde que après se concordarà y conclourà, salva- /²² des les consultes dels absents y lo interès dels agraviats. È per fer saber ...

ACA, G, 1088/2, f. 86v [Greuge 204 de la sentència de 1547]

/⁷ CCIIII. Quant a les demandes devant nos pro- /⁸ possades per los dejús nomenats dema- /⁹ nant quiscú d'ells la restant quantitat /¹⁰ que a quiscú d'el[ls] los reste a pagar en /¹¹ virtut de altres sentències per los provey- /¹² dors de greuges de les corts de Monçó /¹³ a quiscú d'ells adjudicades, per les causes /¹⁴ y rahons en dites sentències contengudes /¹⁵ mostrant y exhibint dites sentències, /¹⁶ les quals vistes, attès que per lo acte de /¹⁷ cort ab sola hostenció de las sentèncias per /¹⁸ altres proveydors de greuges adjudicades, /¹⁹ sens fer procès algú som obligats /²⁰ adjudicar-los la restant quantitat; /²¹ per ço, per observança del dit capítol de /²² cort, sentenciam, pronunciam y declaram, y /²³ lo procurador fiscal patrimonial de sa Magestat /²⁴ condemnam en donar e pagar a quiscú /²⁵ dels baix anomerats la restant quantitat /²⁶ que no.ls serà stada pagada en virtut /²⁷ de altres sentències per los proveydors de greuges /²⁸ passats a quiscú d'ells adjudicades, /²⁹ és a saber: ... [Segueixen les sentències].

Cort de 1552

ACA, G, 1032, f. 25v-26.

/¹³ Attès y considerat que sobre la dita electió de habilitadors /¹⁴ era estat fet dupte en lo dit estament y entre les persones /¹⁵ de aquell restava molt gran scrúpol per ésser feta /¹⁶ y closa contra dissentiment a tots actes abans de aquell /¹⁷ posat y també contra altres dissentiments en lo acte /¹⁸ de aquella aposats sobre los quals y envaliditat /¹⁹ o nul·lilitat de dit acte de justícia fos declarat e la dita /²⁰ qüestió era venguda a notícia dels tractadors y de sa /²¹ Altesa, los quals ab gran instància insistien en que s /²² fes electió de persones per los brassos per a judicar /²³ y declarar sobre la forsa de dits dissentiments e vali- /²⁴ ditat de dit acte, lo dit stament e persones de aquell at- /²⁵ tenent que lo més saludable remey que és estat trobat /²⁶ y praticat en les corts fins a huy per a les persones agra- /²⁷ viades per obtenir reparo de sos agravis són estats /²⁸ los dissentiments y així sempre per la cort són estats /²⁹ aquells affavorits e per no venir a disputar ni posar /³⁰ en judici la forsa de aquells sinó sempre affavorir /³¹ aquells com a remey de tots los agravis e perquè /³² així los dissentiments com encara los actes contra aquells /³³ fets no fossen trets ni puguessen traure en conseqüència /³⁴ en lo sdevenidor tots conformes y ningú contradiant // [f.26] sinó de bona concòrdia determinaren que les persones que havian /² posats dits dissentiments així abans de la electió dels habili- /³ tadors com en lo acte de aquella, les quals eran lo noble /⁴ don Francesch de Guimerà, mossèn Thomàs Pujades y altres /⁵ a ells adherents, tots presents en lo dit stament llevassen segons /⁶ que llevaren y han llevat los dits dissentiments revocant /⁷ aquelles y volent que sian haguts per no posats y també /⁸ revocaren y hagueren per no feta la dita electió de habilitadors, /⁹ de tal manera que ni los dits dissentiments ni lo dit acte /¹⁰ de electió de habilitadors sien trets en conseqüència en lo

^{/11} sdevenidor ... [segueixen les clàusvles de salvaguarda habitusls i la nova elecció d'habilitadors, i d'advocats]

[Al marge l.13: *Electio habilitatorum*]

ACA, G, 1032, f. 53v.

^{/6} Mossèn Anthoni Res dix que dissentia segons que dis- ^{/7} sentí a tots y sengles actes fahedors en lo present ^{/8} estament attento que és agraviat per sa Majestat y ^{/9} sa Altesa, com li sian obligats cors a cors com ha ^{/10} tenints y possehints lo realme de Nàpols conquis- ^{/11} tat y recobrat per lo rey cathòlich don Ferrando ^{/12} segon, avi de sa Majestat y besavi de sa Altesa, e attento ^{/13} també és agraviat per lo senyor loctinent general ^{/14} y tots los doctors del real consell e per lo capità ^{/15} general y sos assessors y per los provehidors de greujes ^{/16} de las corts passades de quaranta-set, e com no ^{/17} tropie altre lloch més convenient per a poder ser ^{/18} desagraviats los agraviats que és en las presents ^{/19} corts, per tant posa lo present dissentiment volent y ^{/20} requerint dit dissentiment ésser llegit y publicat ^{/21} en lo dit estament y continuat en lo prossés de ^{/22} aquell.

[Al marge l.6: *Dissentiment*]

ACA, G, 1032, f. 54v.

^{/24} Mossèn Michael de Sanctmenat dix que dissentia segons ^{/25} que dissentí a tots y sengles actes fahedors en lo present ^{/26} estament fins a tant ell sia desagraviat de agrava- ^{/27} vis per ell pretesos contra officials reals volent y ^{/28} requerint dit dissentiment ésser continuat.

[Al marge l.24: *Dissentiment*].

ACA, G, 1032, f. 64 [24-ag-1552].

^{/3} Convocat y congregat lo dit estament o bras mi- ^{/4} litar en lo modo y forma, hora y lloch acos- ^{/5} tumats los magnífichs mossèn Enrich Sanctmenat ^{/6} y Perot Miquel de Agulló y mossèn Miquelot Sanctmenat (²) presentaren una ^{/7} scriptura en paper volant contenint en si ^{/8} dissentiment

a tots actes fahedors en lo present /⁹ stament volent y requerint ésser continua- /¹⁰ da y publicada en lo present estament, la qual /¹¹ encontinent fonch publicada y és del tenor /¹² següent: Mossèn Enrich Sanctmenat, mossèn /¹³ Perot Miquel de Agulló, mossèn Miquelot Sanct- /¹⁴ menat, axí en son nom propri com de sos prin- /¹⁵ cipals dissenten que en lo bras y estament militar /¹⁶ no s puguán llegir ni tenir per llegits ningun capí- /¹⁷ tol de cort vuy apunctats fins a tant sian provehits /¹⁸ y satisfets tots los agravis generals y parti- /¹⁹ culars segons constarà ser fets per lo il·lustre mar- /²⁰ quès de Aguilar y sos lloctinents així com ha llocti- /²¹ nent com encara com a capità general com sia pública /²² cosa dits agravis sien notables fets contra ciutats, /²³ viles y diverses persones ab violació de llurs privile- /²⁴ gis, he en dits agravis tenir-hi interès molts particu- /²⁵ lars que així per pobretat comper temor e no saber la /²⁶ forma, no demanan justícia e satisfacció y no per ço /²⁷ lo interès del tal particular deixa de ser interès /²⁸ general per venir contra tota justícia y Constitucions /²⁹ de Cathalunya, com tot lo bé y major redrés de /³⁰ la terra consistesqua en ser satisfets dels danys re- /³¹ buts per los oficials que iniquament portant-se han /³² donats, e importa més dita satisfacció que /³³ fer-se novas constitucions si de la violació de les pri- /³⁴ meres no s hagués rahó, dissentint a tots actes con- /³⁵ tra lo damunt dit fahedors.

[Al marge l.3: Dissentiment en escrits]

(*) Escrit entre línies.

ACA, G, 1032, f. 69. [Ambaixada per a demanar al rei que es 'remediïn' els agravis com a cosa més important]

/¹⁷ ... e /¹⁸ après ab determinació del mateix stament per /¹⁹ les mateixes persones fonch respost a sa Majestat /²⁰ fos de mercè sua manar remediar los agra- /²¹ vis així generals com particulars com a cosa més /²² important a la expedicio de la cort, y que los esta- /²³ ments continuaven la expedició de la cort y ...

ACA, G, 1032, f. 91 [dissabte 01-oct-1552].

/⁴ Dit dia en lo dit stament militar determinaren que se /⁵ insistís en lo memorial y supplicació donats a sa Altesa sobre /⁶ los agravis fets contra lo general per lo capità general /⁷ y que ab dit memorial y negoci del general no s mesclen /⁸ altres negocis y agravis sinó que de tots los altres /⁹ agravis se fassa un memorial a part per les /¹⁰ persones eletes e que fins que sien provehits y /¹¹ reparats los agravis del general que tant importen /¹² no s passe avant en cosa alguna, e que la present /¹³ determinació no s digue ni s publique fins que s /¹⁴ tinga secret entre los brassos, comettent al pro- /¹⁵ movedor del present bras que la dita determinació /¹⁶ fassa a saber als altres brassos.

[Al marge l.4: Determinació]

ACA, G, 1032, f. 92-92v [= II/1552]

/¹² E lo dit die daprés dinar les susdites persones eletes /¹³ feren relació en lo present estament com havien par- /¹⁴ lat ab los dits tractadors del consell de Catha- /¹⁵ lunya los quals digueren que s'esperassen un poch que /¹⁶ ells consultarien ab los del consell supremo y los /¹⁷ darien resposta y encontinent entraren en la sacris- /¹⁸ tia hont estavan dits senyors del consell supremo /¹⁹ y tornaren a eixir y ab ells isqueren micer Giginta /²⁰ y misser Terça, regents de Cathalunya en lo dit consell /²¹ supremo, los quals digueren a dites persones eletes /²² per orge de dit micer Terça que sa Altesa tenie molt /²³ ben entès lo negoci del general y los agravis /²⁴ pretesos per los brassos y tenia molta gana per sa /²⁵ clemència de provehir degudament en aquells /²⁶ emperò perquè no era cosa que així breument se /²⁷ pogués fer seria molt servit que la cort passàs /²⁸ avant y no estigués parada que ells no deixarien /²⁹ de entendre en dit negoci y en la deguda provisió /³⁰ de aquell y que sempre estava en mà dels brassos /³¹ si veyen que sa Altesa tardava en fer dita provisió /³² de tornar a parar y que entretant la cort

porie /³³ passar avant y ells així mateix en dit negoci /³⁴ la qual relació hoïda y essent reportat en lo /³⁵ dit estament per lo promovodor del bras ecclesiàstich // [f.92v] que lo dit estament o bras ecclesiàstich havie determi- /² nat complaure a sa Altesa y passar avant per ara, pus /³ los restava llibertat de tornar a para la cort /⁴ tostemps que ls paregués que s tardàs en fer pro- /⁵ visió en dit negoci, e dit estament militar adherint /⁶ al parer del bras ecclesiàstich determinà que /⁷ per ara se passàs avant en los negocis de la cort /⁸ e que per obtenir deguda provisió en dit negoci del /⁹ general y encara per informar a sa Majestat que no s tin- /¹⁰ ga per deservit del sentiment que la cort fa y ha /¹¹ fet dels agravis fets al general perquè ho ha fet per /¹² ésser tant grans y tant important lo general /¹³ al servey de sa Altesa y conservació de la república /¹⁴ de Cathalunya, e com lo parar de la cort en sem- /¹⁵ blants cassos y molt menors és ordinari remey /¹⁶ per a obtenir reparo dels processos y agravis se /¹⁷ pretenen perquè així arriben a notícia de sa Altesa /¹⁸ y com s'és observat en moltes corts y quasi en /¹⁹ totes així ab sa Majestat com ab los predecessors de /²⁰ aquells; e finalment donant-li complida rahó e /²¹ informació de y sobre les dites coses li sia feta /²² embaixada de part de la cort cometent al /²³ promovedor del present bras que la dita determinació /²⁴ fassa saber als altres brassos de la present cort.

ACA, G, 1032, f. 94v. [05-oct-1552]

/¹ Dit dia per quant lo bras real estave pertinàs en no /² passar avant fins a tant fos fet memorial de agravis /³ per los braços y quiscú en particular dels que sa- /⁴ lrien per presentar aquells après a sa Altesa y lo pre- /⁵ sent bras militar havie determinat que s passàs /⁶ avant en lo un y en l'altre, lo dit estament militar adhe- /⁷ rint al parer del bras ecclesiàstich en dit estament /⁸ per son promovedor reportat determinà que fos /⁹ feta embaixada a dit bras real per donar-los /¹⁰ a entendre dit negoci y per a dit efecte elegí en /¹¹ embaixadors lo

noble don Joffre de Llordat, /¹² los magnífichs mossèn Bernat Aymerich y mossèn /¹³ Montserrat Argensola, comettent al promovedor /¹⁴ del present bras que la dita determinació y electió /¹⁵ fassa a saber al dit estament ecclesiàstich.

ACA, G, 1032, f. 95-96v. [= LI/1552]

/¹⁷ Dit dia essent reportat en lo dit estament per lo promo- /¹⁸ vedor del bras ecclesiàstich que aquell bras havie /¹⁹ ellegides dos persones per a que elles ensemps ab les altres /²⁰ ellegidores per los altres dos brassos fessen memo- /²¹ rial dels agravis y aquells fets fossen ab em- /²² baixada presentats a sa Majestat lo il·lustre don Fran- /²³ cesch de Moncada, compte de Aytona, adherí al /²⁴ dit parer del dit bras ecclesiàstich en dit esta- /²⁵ ment per dit son promovedor reportat, e com en dit /²⁶ bras sobre dites coses fos estada moguda alguna /²⁷ controvèrsia o contenció entre les persones que dels /²⁸ cavallers qui en aquell se trobaven fonch procehit /²⁹ a exhigir y pendre los vots y parers de tots ells /³⁰ sobre dit negoci, e així lo dit il lustre conte de Ay- /³¹ tona adherint al parer del dit bras ecclesiàstich /³² ellegí y nomenà lo magnífic micer Pere Camps /³³ en quiscun dret doctor e altre dels assessors de dit bras // [f.95v] militar en companyia del magnífic mossèn Bernat Aymerich /² e en lo demés adherí al parer del dit bras ecclesiàstich, /³ ço és que dites persones eletes fassen memorial dels agra- /⁴ vis y que s fassa embaixada a sa Altesa per presentar /⁵ dits agravis y demanar comunicació dels actes /⁶ del capità general y se instituésca y fassen tantes embaxa- /⁷ des quantes seran necessàrias ab que s passe avant en lo col·lacionar dels memorials y altres negocis.

[Segueixen els vots dels assistents, fins al f. 96v el resultat dels quals fou:]

/⁸ [f.96v] E comptats y examinats los dits vots atès que la major /⁹ part de aquells fonch del parer del senyor conte /¹⁰ de Aytona president en lo dit bras fonch feta

deter- /¹¹ minació que lo dit bras militar adherint al parer del /¹² bras ecclesiàstich en lo dit bras reportat per lo pro- /¹³ movedor de aquell ellegia segons que ellegí lo /¹⁴ magnífic micer Pere Camps doctor en drets y altre deis /¹⁵ advocats del dit bras per a que ensemps ab lo magnífic mossèn /¹⁶ Bernat Aymerich pei d.assò ja ellegit fassau memorial /¹⁷ en lo present bras dels agravis que s deduhiran y són /¹⁸ deduhits així contra lo capità general, consell supremo /¹⁹ y altres que donats los serany de aquells fassan /²⁰ relació en lo present estament perquè s puga veure y /²¹ tractar ab los altres estaments com ni de quina ma- /²² nera se poran presentar y deduhir a sa Magestat y si /²³ serà mester que s fassa embaixada que s fassa /²⁴ per presentar dits agravis a sa Altesa y demanar /²⁵ comunicació dels actes que sa Altesa a supplicació dels /²⁶ brassos ha manats portar de Barcelona sobre los /²⁷ agravis pretesos contra lo capità general y se /²⁸ insistesque y fassen tantes embaxades quantes se- /²⁹ ran mester per rahó de dits agravis y per a obtenir /³⁰ remey de aquells ab què se passe avant en lo col lacionar /³¹ les decretacions dels memorials y altres negocis oc- /³² corrents cometter a. promovedor del present bras que la /³³ dita determinació y electió fassa a sauer als altres brassos.

[Al marge l.17 f.95: Vots o parers sobre la / determinació del memorial / fahedor dels greujes].

ACA, G, 1032, f. 116

/⁹ Dit dia lo dit estament adherint al parer dels /¹⁰ altres brassos en lo dit estament per los promovedors de /¹¹ aquells reportat determinà que fos formada /¹² la supplicació dels provehidors del greujes per los /¹³ tres brassos a sa Altesa offeridora y aquella fos /¹⁴ comprovada ab les altres de les altres corts /¹⁵ y fos elegida en lo present estament segons que /¹⁶ fonch formada per lo bras ecclesiàstich y après /¹⁷ aportada y llegida en lo present estament y appa- /¹⁸ rent bé determinà lo dit estament que fos pre- /¹⁹ sentada a sa

Altesa qui per a dit effecte era vingut /²⁰ en la present aglèsia, e per fer dita presentació /²¹ ellegiren en embaixadors lo il·lustre don Fran- /²² cesch de Moncada, comte de Aytona, president /²³ les hores en lo dit bras, mossèn Thomàs de Boixa- /²⁴ dors y mossèn Francesch Pelegrí, cometent al pro- /²⁵ movedor del present bras que la dita determinació /²⁶ y electió fassa saber als altres brassos.

[Segueix la presentació de la provisió del nomenament dels jutges de greuges]

[Al marge l.9: Electio embaxiatorum / pro supplicacione provisorum / gravaminum]

ACA, G, 1032, f. 147. [Inici d'un dissentiment]

... [està parlant dels seus parents agreujats per la Reial Audiència] ... /¹⁰ ...confiant que lo sereníssimo príncep nostrou [sic] senyor és tant justíssim /¹¹ y clamantíssim que manarà desagraviar aquella [la dona del seu oncle] com per semblant /¹² effecte entre los altres té convocades corts generals perquè més /¹³ promptament sien remediats los agravis y per ço ...

ACA, G, 1032, f. 154 [Argumentació d'una suplicació]

/¹⁰ La convocació manada fer per sa Majestat de les corts generals /¹¹ que vuy sa Altesa celebre en la present vila és a ffi y a /¹² effecte de remediare los agravis e injustícies fets /¹³ per sos oficials e conservar les constitucions e liber- /¹⁴ tats del Principat ...

ACA, G, 1032, f. 169v-170. [04-des-1552]

/³⁰ E també fonch determinat per dit estament que après /³¹ de presentats los memorials sie supplicat a sa Altesa /³² per los embaixadors que pus la cort és estada con- /³³ tenta de presentar los memorials sens haver respost /³⁴ ni provehit als agravis y assò per fer special // servey a sa Altesa, ab confiança que dits agravis mana- /³ rie remediare, que sie servit manar remediare aquells /³ y respondre com li és estat supplicat moltes

vega- /⁴ des comettent al promovedor que la dita deter- /⁵
minació fassa saber als altres brassos, e també /⁶ per a
dit effecte foren llevats tots los dissenti- /⁷ ments
dessús posats.

ACA, G, 1032, f. 180-180v.

Com sia molt certa cosa que las corts generals sien
stades dedi- /² cades e instituïdes per los reys
progenitors de sa Altesa y per /³ los íncolas dels regnes
de la Corona de Aragó desà la mar /⁴ per a entendre en lo
redrés de la justícia, pau e tranquil·litat /⁵ dels regnes y
per a remediare y provehir los agravis fets /⁶ per los
officials tant dels cathòlics reys progenitors de /⁷ sa
Altesa com encara de sa Majestat, y com sia molt certa /⁸
cosa lo intent de la Sacra, Cesàrea, Catòlica y Real
Majestat del empe /⁹ rador nostro senyor sie stat
convocar les presents /¹⁰ corts imitant e inseguint los
vestigis e actes dels /¹¹ progenitors reys de sa Majestat
per a que degudament fos pro- /¹² vchit en lo bé de la
terra e redrés de la justícia per a /¹³ desagraviar los
agraviats y així per sa Altesa en la sua /¹⁴ proposició és
estat dit venia a continuar les corts de /¹⁵ present se
celebren per sa Altesa se continuan en la present vila de
/¹⁶ Monçó y en ellas entendre en lo bé y redrés de la
justícia /¹⁷ y desagraviar los agraviats e provehir les
coses fossen /¹⁸ necessàries per lo bé, repòs y
tranquil·litat de sos reg- /¹⁹ nes; e com sia molt certa
cosa que don Francesch de Guimerà /²⁰ entenent la
proposició feta per sa Altesa y la voluntat de desa- /²¹
graviar a sos vassalls dels agravis e injustícies los /²²
són estades fetes per los officials de sa Majestat y de
sa Altesa /²³ y essent dit don Francesch dels quals per
los dits offi- /²⁴ cials reals li són estats fets molts e
diversos agra- /²⁵ vis e entès la voluntat de sa Altesa e
essent convocat /²⁶ e ajustat en les presents corts ha
supplicat moltes /²⁷ e diverses vegades per los agravis
que li eren estats /²⁸ fets per dits officials reals li
fossen smenats v tornats /²⁹ a son degut (a) lloch, en tal

manera que dit don Francesch /³⁰ restàs desagraviat de sos agravis, e per molt que /³¹ dit don Francesch haja supplicat may ha poguda /³² haver deguda provisió ans sempre lo han detin- /³³ gut y passat ab rahons lo que apar sia // [f.180v] desservey de sa Majestat y de sa Altesa y per a aquell /² effecte haja informat e fet informar los /³ doctors del consell supremo y donat memori- /⁴ als en fet y en dret de sa justícia y dels agra- /⁵ vis li són estats fets dels quals necessita /⁶ ésser desagraviat per lo grandíssim dany e de- /⁷ satenty irreparable ha soffert e sofre /⁸ en sa persona y béns y com açò sie contra /⁹ la mente, sèrie y tenor de les generals consti- /¹⁰ tucions de Cathalunya, usos y costums del /¹¹ Principat ce Cathalunya y contra la mente, /¹² sèrie y tenor de aquelles y de la proposició feta /¹³ per sa Altesa y attès que per dits doctors és dissi- /¹⁴ mulat y se dissimulan dits agravis, no vo- /¹⁵ lent provehir ad.aquells degudament confor- /¹⁶ me a justícia e a ditas generals constitucions y 11 leys de la terra, per ço atesas y considerades /¹⁸ totes y sengles coses damunt dites, lo dit /¹⁹ don Francesch de Guimerà dissent a tots y sengles actes /²⁰ y no consent se passe avant en ninguna cosa ni que sia obert / lo balans ni fet / lo servey a sa / Majestat y Altesa / perquè li par que / la terra no està / per a servir (b) /²¹ sinó tro estant los agravis /²² tant generals com particulars sian tornats a /²³ son degut loch y aquells reparats ab degut /²⁴ effecte, requerint a vós mossèn Johan /²⁵ Monje, notari y scrivà del present stament me'n /²⁶ lleveu acte públich y aquell continueu en lo /²⁷ procés y actes de la present cort.

(a) Hi ha ratllat "effecte".

(b) Escrit al marge de la l.21.

ACA, G, 1032, f. 191. [17-des-1552] [Inici del dissentiment en escrit posat per Galceran de Cruïlles]

/¹ Per quant és cosa molt notòria que lo senyor Rey en Cathalunya ha de judicar /² per directum et non per indirectum y per sa solita clemència y benignitat ha de /³

judicar conforme a les generals constitucions de Cathalunya aervant dret /⁴ y egualtat a les parts, majorment en temps de corts generals com vuy se- /⁵ lebra sa Altesa en la present vila de Monçó als regniculos y incoles del /⁶ seu regne de Aragó y Principat de Cathalunya a unt principalment /⁷ sa Altesa com a christianíssim príncep ha promès e dit en la proposició de /⁸ dites corts que son real ànimo era y és de mirar per lo rehadés (*) de la justí- /⁹ cia y desagraviar al que és agraviat e que ningú sia agraviat contra dret de justícia, e com sia çert que ...

(*) = redreç

ACA, G, 1035, f. 65-65v.

/²⁵ In super congregati predicti maturo /²⁶ prehabito colloquio processerunt unani- /²⁷ miter ad faciendam huiusmodi deliberationem /²⁸ et electionem.

/²⁹ Lo stament ecclesiàstich considerant que /³⁰ lo bras militar de la present cort de Catha- /³¹ lunya per causa de alguns dissentiments /³² particulars no entén ans de fet recuse /³³ y casse legir los memorials ordenats // [f.65v] y dictats per lo redrés de la justícia, bé /² y utilitat dels poblats en lo present Principat de /³ Cathalunya y Comptats de Rosselló y Ser- /⁴ anya y altrament passar avant en los /⁵ tractes de la present cort lo que és contrafer /⁶ al que és stat significat per sa Altesa per /⁷ part dels tres brassos de la dita cort, ço és /⁸ que stan promptes a la expedició de la dita /⁹ cort ab què los agraviats y altres coses /¹⁰ necessàries fossen (*) /¹¹ remediades e perquè de tal o semblant /¹² recusació y dilació se pot instar sa Altesa /¹³ lo que porie danyar y non se a la dita /¹⁴ cort y bona expedició de aquella, per ço /¹⁵ lo dit stament és de parer y fa delibera- /¹⁶ tió y conclusió que per lo dit stament y per /¹⁷ lo bras real de la dita cort si serà de tal /¹⁸ o semblant parer sia feta enbaixada al /¹⁹ dit bras militar ab la qual sien molt /²⁰ pregats y exhortats que per los

respec- /²¹ tes sobredits sens més dilació vullen /²² passar avant així en legir dits memo- /²³ rials com en altres tractes necessaris per /²⁴ a la expedició de la dita cort ab lo mo- /²⁵ do y paraules convenientes a coneguda /²⁶ dels enbaxadors, per la qual enbaxada /²⁷ fan electió y nominació del reverend mossèn /²⁸ Guillem Cassador, procurador y vicari /²⁹ general del reverendíssimo senyor bisbe de Barce- /³⁰ lona, de don Pedro de Castallet, canonje /³¹ y síndich del capítol de la sglésia de Tarragona /³² y de fra Francesch Burguès, procurador /³³ del prior de Cathalunya.

(*) ratllat "desagraviades".

ACA, G, 1035, f. 74v. [div. 02-set-1552]

/⁹ Lo stament ecclesiàstic hoïda la relació de les per- /¹⁰ sones tremeses a sa Altesa és de parer y fadelli- /¹¹ beratió que per complaure y obeir al que sa Al- (*) /¹² sa Altesa vol y mane ab tota la prestesa sia /¹³ possible se entengue en (*) a la expedició de la /¹⁴ cort y que aquest parer y voluntat sian notifi- /¹⁵ cats a sa Altesa supplicant-lo per part de la cort /¹⁶ que vulle y li plàcia remediar los agreujats /¹⁷ axí generals com particulars y provehir en lo /¹⁸ negoci de les comandes de Sanct Joan de Hieru- /¹⁹ zalem y de les luycions del qual negoci ja /²⁰ altres vegades és stat supplicat.

(*) ratllat

ACA, G, 1035, f. 84. [07-set-1552]

/¹ Post predicta supradictis reverendis abbas Sancti Lau- /² rentis de Monte in dicto stamento constitutus /³ dissentyt et dissentire se dixit omnibus graciis /⁴ quo quo modo faciendes et signanter electionis /⁵ provissorum gravaminum si ipsa electio fiat. /⁶ aute aque memorialia sunt inter brachia /⁷ curie presentis concordata presentibus testibus Joan- /⁸ noto Montfar et Michaele Balthesare Dot scrip- /⁹ tore Barcinone.

ACA, G, 1035, f. 101. [dimecres 21-set-1552]

Reverendus Dominicus de Vilalba abbas monasterii /²
 Sancti Laurentii de Monte, Barcinone diocesis consti- /³
 tutus ~~_____~~ in quo dictum stamentum eccle- /⁴ siasticum
 congregatum dixit mihi dicto notario et /⁵ dicti stamenti
 scribe neque requisivit quatenus /⁶ continuarem et in
 presenti processu inserem /⁷ dissentimentum quod apposuit
 per hec verba: /⁸ Lo abat de Sanct Lorens del Munt no
 consent /⁹ abans expressament dissent a qualsevol /¹⁰
 electió axí de jutges de greuges com de altres /¹¹ officis
 per dit stament fahedores si dites emperò /¹² eleccions se
 fan abans de ésser concordats per los /¹³ tres brassos de
 la present cort los memorials orde- /¹⁴ nats per lo redrés
 de la justícia y bé de la terra /¹⁵ y abans que les
 persones que se han de repel·lir /¹⁶ sien repel·lides o
 del tot admeses vigore cuius /¹⁷ requisiciones ego dictus
 notarii et scriba dictum dissen- /¹⁸ timentum publicam et
 in presenti processu in- /¹⁹ serti presentibus testibus
 nobili domino Hiero- /²⁰ nymo de Luna Barcinone po ulato
 et mag- /²¹ nifico Francisco Pelegrí alcaydo marchio- /²²
 natus de Camerasa.

ACA, G, 1035, f. 108-108v. [dimecres 20-set-1552]

/³⁵ Lo dit stament ecclesiàstic desijant la expedició
 /³⁶ de la present cort fa elecció y nominatió del reverend
 /³⁷ micer Domingo Pereandreu procurador de l'il·lustre /³⁸
 y reverendíssimo senyor archebisbe de Tarragona /³⁹ al
 qual cometen que ell ensemps ab los qui /⁴⁰ per los altres
 brassos de la present cort elets se- /⁴¹ ran facen
 memoria's de tots los greujes /⁴² o agravis proposats en
 qualsevol manera // [f.108v] als tres staments de la
 predita cort a effecte que /² sabuts aquells se face
 ambaxada a sa Altesa /³ perquè mane provehir y remediar
 aquells.

ACA, G, 1035, f. 108v.

/² Item lo dit stament fa electió y nominatió dels /⁵
 advocats y del promotor de dit stament /⁶ per a que

sol·liciten los tractadors de sa /1 Altesa sobre los greuges o agravis fets al general /2 y deputats de Cathalunya y que informen /3 aquells en tot lo que per notícia y plena in- /4 formació de dit [sic] agravis sia necessari y que /5 hojen aquells y après ho referesquen.

ACA, G, 1035, f. 113 [29-set-1552]

/6 Preterea congregati predicti processerunt ad faciendum /7 huiusmodi comissionem et electionem.

/8 Lo dit stament ecclesiàstic, attenent que a xxviii del /9 present mes de septembre és stada feta comissió /10 a micer Domingo Pereandreu, procurador de l'il·lustre /11 y reverendíssimo senyor archebisbe de Tarragona, per fer me- /12 morials de tots los agravis reparadors per sa Al- /13 tesa com en dita comissió és largament deduït y /14 contengut, per ço, ampliant dita comissió, ele- /15 geixen y al dit micer Domingo Pereandreu ajus- /16 ten o acompanyen fra Honofre Datio, procurador /17 del reverend abat de Poblet, als quals cometen que /18 ensemps ab los elets per açò o elegidors per /19 los altres brassos de la present cort, façen me- /20 morials de tots agravis tocants o concernents /21 rompiments de constitucions fets per qualsevol /22 persones y officials, los quals memorials facen /23 y fer puguen tots los elets o elegidors predits o la /24 major part de aquells, pus emperò entre ells /25 n'y haje un de quiscun stament y fet que seran /26 dits memorials, aquells referesquen al predit /27 stament.

ACA, G, 1035, f. 231-232. [= I/1552]

Molt reverends, il lustres, nobles e /1 magnífics senyors,

Don Loís de Sancta Eugènia y de Sinis- /2 terra y mossèn Flamidià Boyl y de Malla /3 y mossèn Jaume Camps, donzells, tenen diver- /4 ses sentències donades en favor llur o de /5 altres persones de qui ells tenen causa per /6 los provehidors de greuges de la cort cele- /7 brada en Montsó l'any mil sinc-cents /8 quaranta-dos; e per quant

axí en dita /¹¹ cort com en la cort après celebrada en /¹² l'any mil sinc-cents quaranta-set en lo /¹³ capítol de la oferta és expressament /¹⁴ statuït e disposat que las sentèncias per /¹⁵ los provehidors de greuges de les corts /¹⁶ passades donades que plenament no /¹⁷ seran executades sien menades a exe- /¹⁸ cutió a sola exhibició y ostensió de /¹⁹ aquellas, a ffi que los que les hauran /²⁰ obtingudes sien admesos en los com- /²¹ partiments de la quantitat en dita cort /²² del any mil sinc-cents quaranta-set /²³ reservada per als aggreujats; e com los /²⁴ deputats de Cathalunya del present /²⁵ trienni recusen admetre als agentium /²⁶ dits ab la exhibició de dites sentències /²⁷ per los provehidors de greuges <del any> /²⁸ de la cort del any mil sinc-cents /²⁹ quaranta-dos donades en lo compar- /³⁰ timent de la quantitat en la cort prop- /³¹ passada reservada, per ço e altrament, /³² los demunt dits suppliquen a vostres senyories /³³ y mercès vullen provehir per observança /³⁴ y extensió de dit capítol que per ra- /³⁵ hó de les demunt dites sentències /³⁶ ab la exhibició y ostensió de aquelles /³⁷ sien admesos en compartiment de /³⁸ dita quantitat com no sia rañó que /³⁹ ningú ab la disposició de dit capítol /⁴⁰ sie defraudat que licet etc.

Altissimus, etc. // [f. 231v]

Et posteaque dicta supplicatio per me /² dictum notarium et scribam lecta fuit /³ in dicto ecclesiastico stamento congre- /⁴ gati predicti decreverunt quod domini /⁵ deputati intra duos menses precisos /⁶ et peremptorios de consilio suorum /⁷ assessorum et duorum ab trium doctorum /⁸ regie audientie auditis partibus super /⁹ contentis in preinserta supplicationem /¹⁰ partibus iusticiam ministrent.

Et quoniam cetera brachia curie /¹² predictae in quibus dicta supplicatio /¹³ presenta fuit et lecta similem fe- /¹⁴ cerunt provisionem ~~...~~ expedite /¹⁵ fuerunt litere sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat /¹⁷ de Cathalunya convocats en les corts /¹⁸ generals que lo serenissimo

molt alt y molt /¹⁹ poderós senyor don Philip, príncep y /²⁰ primogènit de Castella, de les de Ara- /²¹ gó, y de present celebre als incòlas dels /²² regnes de la Corona de Aragó deçà /²³ la mar,

Als deputats del General /²⁴ del dit Principat de Cathalunya re- /²⁵ sidints en Barcelona, salut e honor;

Sàpien que per mossèn Flamidià Boyll y /²⁷ de Malla, donzell, axí per part /²⁸ sua com de altres nomenats en la /²⁹ supplicació devall escrita nos és estada pre- /³⁰ sentada una suplicació del tenor /³¹ següent: Molt reverent, il·lustres, nobles e /³² magnífics senyors, don Loís de Sancta /³³ Eugènia y *inseratur pro ut supra conti-* /³⁴ *netur.* A la qual supplicació o per /³⁵ les coses en aquella contengudes y sup- /³⁶ plicades per nosaltres és estat delibe- /³⁷ rat y provehit que vosaltres dits /³⁸ deputats dins dos mesos precisos // [f. 232] y peremptoris, de consell de vostres /² assessors y de dos o tres doctors de la /³ royal audiència o del royal consell, /⁴ hoïdes les parts de e sobre les coses /⁵ en dita supplicació contengudes a les /⁶ dites parts ministren justícia; per /⁷ tant, deduhint vos a notícia les /⁸ coses predites ab tenor de les pre- /⁹ sents vos diem y manam que a- /¹⁰ cerca de la dita supplicació y coses en /¹¹ aquella contengudes observeu dita /¹² nostra provisió y deliberació y com- /¹³ pliau lo contengut en aquella, axí /¹⁴ e segons que desús se conté dins lo /¹⁵ dit temps de dos mesos precisos y /¹⁶ peremptoris, tota excusa o excep- /¹⁷ tió cessants; en testimoni de les /¹⁸ quals coses havem manat ésser feta /¹⁹ la present, cotescrita de mà dels tres /²⁰ presidents de dita cort y segellada /²¹ del major segell de aquella.

Qui /²² en la vila de Montsó a xxvij /²³ del mes de decembre del any de la /²⁴ nativitat de nostre Senyor MDLIII.

/²⁵ Episcopus ilerdensis; el conde de / Aytona; Dionís de Clavaria, / conseller.